

MÖTEFERRİK MESELELER

DÜNYA'NIN SON NEFESİ

Çeviriyi Taha B. Bekir

İ

SERHAT ASIM VAKKASLI

Ekolojiye Farklı Bir Bakış
DÜNYA'NIN SON NEFESİ
Serhat Asım VAKKASLI

DÜNYA'NIN SON NEFESİ

Ekolojiye Farklı Bir Bakış

SERHAT ASIM VAKKASLI

DÜNYA'NIN SON NEFESİ

Copyright © Rehber Yayınları, 2007

Bu kitaptaki metin ve resimlerin, tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayımlayan şirketin önceden yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör
Ali BUDAK

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
Şaban KALYONCU

Sayfa Düzeni
Necmi TOPAL

ISBN
978-975-6096-61-1

Yayın Numarası
62

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96
Mart 2007

Genel Dağıtım
Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 00 Faks: (0212) 444 85 96

Rehber Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 09 99 Faks: (0216) 328 35 89

www.rehber yayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	9
A- Ciğirimiz yanıyor	15
Bir orman yangını ve çay sohbeti.....	15
Sekiz yıl sonra... ..	35
B- Nereye kadar?	39
Bir depo benzin	39
Müthiş denge.....	43
Kızılderili reisi ve para	47
Yeryüzü memuru	50
C- İnsan eli karış(tır)ınca.....	51
Ekosisteme giren misafirler	51
Yer kabuğu yıpranıyor!	53
Yetkimiz ne kadar?.....	58
Kara toprak	63
D- Kıyamet nasıl kopar?	67
Kıyamet aktörü.....	67
Kıyamet neden kopar?	69
Engeller aşan dünya.....	72
Nükleer felaket	74
Atomun sırrı çözücü.....	77
Cöz önünde bir Fransız inadı ve madalyonun diğer yüzü.....	82
Küçük ve büyük kıyamet... ..	88

DÜNYA'NIN SON NEFESİ

E- Aslanan yardımlaşmadır	91
Bir gün sonra.....	92
Kuddûs ismi ve temizlik dünyası	102
Son söz.....	109
İstifade edilen kaynaklar.....	111

İthaf

Biricik Anneme..

Sevgi, mertlik ve yiğitliğin müşahhas tablosu

Babamın aziz ruhuna..

Ve memleket aşkını yüreğime akıtan

Alâeddin Hocama...

ÖNSÖZ

“Küresel ısınma, hayat küresi Dünya’da hayatın sonu mu?”, “Kutuplardaki buz şelflerinin erimesiyle denizlerdeki su seviyesinin 2100 yılına kadar 60 cm artıracığı öngörülüyor. Bu da birçok kara parçasının sular altında kalması demek...”, “Dünya’yı kirlettik, sıra uzayda... Uzay çöpleri endişe kaynağı oldu.”, “Denizlerimizdeki kirlilik oranı birçok deniz canlısı neslini daha tüketmek üzere!”, “... Tuz Gölü’ndeki kirlilik, flamingoları tehdit ediyor.”, “... Çevre felaketleri birçok kanser türüne sebep olduğu gibi, insanın ömrünü de kısaltıyor.”, “Işık ve gürültü kirliliği, strese bağlı birçok rahatsızlığı tetikliyor.”

“Kazanma kuşağında kaybetmek” tabiri, haber programlarından alışık olduğumuz benzeri birçok önemli yargının mühim bir noktasına parmak basıyor. İlkbaharında şenlendiren, sonbaharında hüznlendiren; yazıyla coşturan, kar ve kışıyla bambaşka güzelliklere kapılar açan biricik evimiz; özünde ‘hayat’ gibi bir nimeti barındıran, ayrıcalıklı gezegen: Dünya... Ve ayrıcalıklı gezegenin ‘seçilmiş’ varlığı, insanoğlu... Mucizevî güzellikleri etrafı-

mızla ve bütün canlılarla birlikte yaşayarak 'Dünya'mızı cennete çevirmek de elimizde; emanet edilen çevremizi suiistimal ederek hayatı bir eziyet hâline dönüştürmek de...

1950'li yıllardan itibaren, devlet görevlilerinin, bilim dünyasının ve bütün basın yayın organlarının konuya verdiği ehemmiyet dolayısıyla gündemi atmosferin ozon tabakası oluşturuyordu. O kadar ki herkes, ozonu tanıdı ve günlük hayatımızda kullandığımız bazı kimyevî maddelerle atmosferin bu önemli katmanını nasıl tahrip ettiğimiz hususunda bilgi sahibi oldu. 2000'e doğru devletler arası inisiyatif neticesinde alınan bir dizi tedbirle ozon tabakasındaki incelme ve delinmelere çareler bulundu. Ozon tammir ediliyordu. Bilim camiası, tabiatın kendini, nasıl tamir edecek keyfiyette donatıldığını ve yaratılıştaki mucizevî esnekliği, hayret ve hayranlık içerisinde bir kez daha müşahade etmiş oluyordu. Son zamanlarda, atmosferin Güneş'ten gelen zararlı ışınları emerek, yeryüzünde yaşanabilir bir hayatın temini için üzerine düşen görevi harfiyen yerine getiren ozon tabakası ile ilgili haberler iyice gündemden düştü. Bu konuda çıkan son haberlerden birinde, "Ozon yaralarını sarıyor..." deniliyordu. Ne var ki, tabiatı umarsızca ve cahilce kirletmeye, talan etmeye, yakmaya ve yıkmaya devam etmekten geri durmadık. Duracak gibi de değiliz...

Peki, tabiatı nasıl teslim aldık? İçerisinde yaşadığımız gizemli Dünya'mız ve şirin gezegenimiz bizlere nasıl emanet edildi? Âşık Veysel'in gönülden ifadeleriyle toprak da, topraktan bitirilen yüz binlerle canlı da hiç vefasızlık etmedi. Varlıkların efendisi insanın sergilediği, tabiata karşı kendisine yakışmayan saygısızlık ve vefasızlık neyle izah edilebilir?..

*Karnın yardım kazmayınan belinen
Yüzün yırttım tırnağınan elinen
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sadık yârim kara topraktır*

*İşkence yaptıkça bana gülerdi
Bunda yalan yoktur herkes de gördü
Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sadık yârim kara topraktır*

*Dileğın var ise Allah'tan
Almak için uzak gitme topraktan
Cömertlik toprağa verilmiş Hak'tan
Benim sadık yârim kara topraktır.*

Aşık Veysel

Varlık, benzeri okunmamış ve yazılmamış bir şiir gibi âdeta. Harfler, gizemli kelimeler ve onların omuz omuza vermeleriyle oluşan sihirli mısralar... İnsan ise, mükemmel varlık şiirine özenle konulan kafiye gibi. Her an değiştirilmekte, yenilenmekte olan bir bestenin değişmez kafiyesi... Ne var ki imtihan sırrının bir cilvesi olarak, diğer canlıların aksine eşyaya müdahale yetkisi bulunmakta. İnsan dışında hiçbir varlık, hiyerarşik dengedeki sınırlarının dışına çıkmamakta. Elde edilen binlerce yıllık entelektüel birikime, bilimsel ve teknolojik ilerlemelere rağmen, her yanıyla içli dışlı olduğumuz vefalı dost çevre konusundaki anlaşılmas du-yarsızlığımızı sorgulamamız gerekiyor.

“Aslan yattığı yerden belli olur.” demiş atalarımız. Biricik evimize iyi baktığımız söylenebilir mi? Hakikat şu ki, onu gerektiği

gibi koruyup, kollamıyor ve temiz tutmuyoruz. Bu durumu test etmek çok kolay: İkamet ettiğiniz yer, bir sahil şeridinde mi yer alıyor? Peki, gönül rahatlığı ile denize girebiliyor musunuz? Şayet öyleyse sözümüz yok. Denizlerin kirlenmesinden kaynaklanan E. Koli, Koli Basili bakterileri yoğunluğu tehdit sınırını aşmış bir vaziyette. Dolayısıyla denize giremiyorsanız ki büyük ihtimalle böyledir; o hâlde eski film ve belgesellerle, hüznün dolu, buğulu bakışlarınızla bir nostalji içerisinde teselli aramaktan başka çareniz kalmamış demektir. Ne yazık ki imrenerek seyrettiğiniz, kendine has müthiş dengeyle birçok ekosistemi içerisinde barındıran o güzelim sahiller, belgesellere ait tatlı birer hatıra oldu. Değil denize rahat girmeyi, sofralarımızın vazgeçilmezi sağlıklı beyaz eti, balığı yerken bile tereddüt içerisindeyiz. Zira denizlerdeki kirlilikten dolayı su canlılarının dokularına biriken civa, kurşun bileşimleri ve daha birçok kimyevî madde sağlığımızı tehdit ediyor.

Yaşadığımız yer taşra; yani şehrin dışında bir yerlerdeyse etrafımıza bir bakalım. Binbir canlıya ev sahipliği yapan, bize hayat, hayatımıza renk katan güzelim çamlar, kıymetli köknarlar, sıra serviler, koca çınarlar ve yaşadığımız dünyanın akciğerleri paha biçilmez ormanlar... Onların hâli ne yazık ki, korkunç bir savaşta yenik düşmüş, onuru kırılmış, hayatta kalmaya çalışan, başı dik bir ordu görüntüsünden ibaret. Çocuklarımıza da; ninemizin, dedemizin anlattığı ormanla iç içe, mutluluk ve sağlık dolu günlerin bir hayatın hikâyelerini büyük bir zevkle dinlemekten başka bir çare kalmadı. Onlar; çocuklarımız, geleceğimizin mimarları ümit tomurcuklarımız... Çiçeği, bitkiyi ufacık saksılarda, meyveyi ve sebzeyi manav reyonlarında; birçok hayvanı da hayvanat bahçelerinde görebilmeyi bahtiyarlık sayacak durumdalar. Çünkü beton yığınlarının zemini bütünüyle kapladığı, karbonmonoksit ve benzeri egzoz gazlarının soluduğumuz havayı istila ettiği bir

dünya kurduk kendimize. Çevremiz hâl diliyle imdat çılgınlıkları atıyor, tehlike çanları çalıyor ve durumumuz vahamet arz ediyor. “Zararın neresinden dönülürse kârdır.” atasözünü düstur kabul edip, tabiata göstermemiz gereken saygıyı gösterir ve onu gözetirsek, ipten dönmüş bir idam mahkûmu sayabiliriz kendimizi. Yanlışlıklarımızdan döndüğümüzde göreceğiz ki, tabiat, ilm-i sonsuzun özüne kodladığı mucizevî özellikleriyle kısa sürede kendini toparlayacaktır. Aksi hâlde, kıyametimizi kendi ellerimizle hazırlıyoruz demektir.

Unutmayalım ki, dünya bize dedelerimizden kalan, har vurup harman savurabileceğimiz bir miras değil; sonsuz kudret sahibi Cenâb-ı Hak tarafından çocuklarımıza teslim edilmek üzere verilmiş mukaddes bir emanettir. Bu bayrak yarışı kıyamete kadar devam edip gidecektir ve tabiata yapılan herhangi bir müdahalenin mutlaka bir karşılığı olacaktır.

DÜNYA'NIN SON NEFESİ

CİĞERİMİZ YANIYOR

“Kıyamet koparken elinde bir fidan olan, eğer imkânı varsa o fidanı diksin. Zira bu sizin için hayırlı olandır”¹

BİR ORMAN YANGINI VE ÇAY SOHBETİ

Alevler göğü yalıyordu. Dev alevler, doyumsuz ejderha gibi yaktıkça hızlanıyor, kül ettikçe coşuyordu sanki. Yüz yıllık güzelim ağaçlarla birlikte, ormanın ev sahipliğini yaptığı binlerce hayvan ve bitki de küle dönüyordu. Âdeta bu ormanın temsil ettiği küçük bir dünya, onca hayatla birlikte bir ağaç medeniyeti tarih oluyordu. Yavruları bir ağacın dalında korkuyla bekleyen bir saka kuşu alevlere aldirmeden inişler çıkışlar yapıyor, acı çığlıklar atarak çırpınıp duruyor; ama acımasız alevleri bir türlü aşıp yavrularına ulaşamıyordu.

Metal kaşık elinden kayarak yemek sofrasının ahşap kısmında tok bir ses bıraktı. Televizyon ekranındaki görüntüler iştahını

1 el-Edebül-Müfred, Cilt 1, Hadis No: 489, sayfa 488

kaçırmıştı. Ağzındaki lokmayı bir o tarafa bir bu tarafa çevirip yutuverdi. Güzelim yemekler soğumaya terk edildi. Gözlerini ekrandan ayırmadan, mıhlanmış gibi öylece kalakaldı Halim Bey. Yüz hatlarından, endişeyle karışık derin bir üzüntüyü anlamak için çaba sarf etmeye gerek yoktu. Babalarını bu kadar üzen şeyi merak eden çocuklar, bir babalarına bir ekrana bakıyor, olanları anlamaya çalışıyorlardı.

Halim Bey neden sonra, ekrandaki haberi göstererek, “Ciğerlerimiz yanıyor, farkında değiller.” diye feryat etti âdetâ. Haberi aktaran spiker ise, gün içerisinde gelişen haberleri önündeki metinden soğukkanlılıkla okuyordu. Kazalardan haberler verdi, ekonomideki gelişmeleri aktardı... Diğer haberlerin yanında orman yangınıyla ilgili haberi de aynı şekilde okudu ve başka haberlere geçti. Halim Bey’in, uzaktan kumandanın ‘kapat’ düğmesine dokunmasıyla spikerin sözü yarıda kaldı.

Orman Bakanlığı’nda çalışan bir mühendisti Halim Bey. Ormanı ve ağaçları çok iyi tanır, gözü gibi korumaya çalışırdı. Bu konuda kendisini iyi yetiştirmiş olduğundan, konferanslara gider ve insanların, bilhassa geleceğin toplumunun temel taşları gençlerin eğitimiyle ilgili faaliyetlere katılmaktan geri durmazdı. Her gün, çalıştığı müessesenin de içerisinde bulunduğu ormanlık alandaki ağaçları, dallara yuva yapan göçmen kuşları, sincapları, börtü- böceği korur gözetirdi. Onun yanında hiç kimse bir karıncayı dahi incitemez, onların yuvalarını bozamazdı. Kendi hâlinde ve yuvasında yaşayan bir yılan bile dokundurmazdı... Dokundurmazdı, çünkü Hz. Peygamberimiz (aleyhisselâtu vesselam) ve güzide ashabı Mina’da bulunduğu bir sırada, taşların arasından bir yılan çıkmıştı. Sahabe Efendilerimiz de hemen yılanın üzerine üşüşmüş, ancak yılan kaçmayı başarmıştı. Bu manzarayı uzaktan seyreden Allah Resûlü: “O sizin, siz de onun şerrinden kurtuldunuz.”, buyurmuş-

tu.² “Sonsuz Nur” müellifince Allah Resûlü, sahabinin yapmak istediğine şer demişti. Zira öldürülen yılan da olsa, dünya nizamında bir yeri vardı. Böyle dengesiz her ölüm, ekolojik dengeyi bozacak ve telafisi zor bir arıza meydana getirecekti.³

Evet, bir yerde yılanların öldürülmesi neticesinde o bölgede ekilip biçilen tarlaları fareler istila etti. Hiçbir şey ekilemez oldu. Bilim adamları çareler aradılar ve bölge insanının düşünmeden sebep olduğu ekolojik kazanın kaynağını teşhis ettiler. Nesli tehlikeye düşecek kadar öldürülen yılanların ekolojik dengedeki önemli yeri anlaşıldı. Tabii dengeyin devamı için mecburen yılan neslini koruma altına aldılar. Bütün bunları çok iyi bilen Halim Bey’in, bir ağacın dalı kırılrsa, içinde bir şeyler kopardı. Tabiatta yer verilen her eşyaya farklı bir bağlılığı vardı ve her fırsatta büyük bir âlimin başından geçen şu hadiseyi anlatırdı: “Bir gün Bediüzzaman’ın ağaçtan olan yemek kaşığının sapı kırılmış Bediüzzaman Hazretleri de ince bir çivi ile perçin yapmışlardı. Talebesi Selahaddin Çelebi Ağabey ise çarşıdan güzel bir kaşık almış, bu ağaç kaşığı da çöp sepetine atmıştı. Üstad, akşam yemeğini götürdüklerinde ağaç kaşığını aradı. Selahaddin Ağabey:

- Efendim, eskimiş ve kırılmıştı, çöp sepetine attım, deyince, o büyük âlim:

- O tahta kaşık benim otuz senelik arkadaşımdı. Onun kıymetine paha biçilir mi? Derhal bul ve getir, demiştir.

Selahaddin Ağabey hemen çöp sepetine koşmuş, bereket versin bir yağlı kâğıda sarmış olduğu tahta kaşığı aynen bıraktığı gibi bulmuştu. Daha sonra onu almış ve bir güzel sıcak suda kaynatıktan sonra Üstad’a götürmüştü.⁴

2 Nesai, Hac, 114

3 Sonsuz Nur c. 1, s. 395, Nil Yayınları

4 Son Şahitler c. 2, s. 117

Halim Bey, Bediüzzaman Hazretleri'nin bu konudaki hassasiyetine dair şu hadiseyi de işitmişti: Nur Talebesi Bayram Yüksel Ağabey'in anlattığına göre, Çam Dağı'nda bazen ağaç lâzım olmakta; Nur talebeleri bu ağaçları, Karaağaç köşkündeki menzilin tamiri için kullanmaktadır. Üstad Bediüzzaman bu sıra da ağaçları rastgele kesmelerine mâni olmuş; "Ağaçları kesmeyin, onlar da Allah'ı zikrediyor." demiştir.⁵

"Vücudumuz için akciğerlerimiz ne kadar önemliyse, ormanlar da dünyamız ve canlılar için o kadar önemlidir. Ormanlar, canlıların oksijen kaynağı, birçok canlı içinse ev, barınak ve sığınaktır." derdi Halim Bey. Dolayısıyla, bu korkunç orman yangını basitçe geçiştirilecek bir durum değildi.

Çocuklar babaları gibi kaşıklarını, çatallarını sessizce sofranın bir kenarına bıraktılar. Büyük kardeş Gül, ilköğretim 6. sınıfa gittiği için fen bilgisi dersi okumuştur. Ormanları tahrip etmenin çok

5 Son Şahitler c. 3, s. 60

zararlı bir durum olduğunu az çok biliyordu. Küçük kardeş Talha ise, henüz 8 yaşında olduğundan durumu tam kavrayamamıştı. Ancak çok üzücü şeylerin olduğunu o da anlamıştı. Meraktan fal taşı gibi açılmış güzel ela gözlerini babasına dikerek:

- Ciğerimiz niye yanıyor babacığım, diye sordu.

Halim Bey tam cevap verecekken güler yüzüyle Vuslat Hanım girdi içeriye:

- Yemekleriniz soğumuş!.. Gül, kızım, ben sofrayı kaldırıırken sen de hazırladığım meyve tabaklarını getiriver, dedi. Gül hızlı hareketlerle mutfığa yöneldi.

- Tamam, dedi Halim Bey ve Talha'ya dönerek:

- Birazdan konuşuruz yavrum.

Vuslat Hanım bir öğretmendi. Anne ve baba, çocuklarını topluma, çevreye faydalı insanlar olarak yetiştirmeye gayret ediyorlardı. Halim Bey akşamları biraz geç gelir, çocuklar babalarını dört gözle beklerlerdi. Çünkü babaları eve, her akşam bir sürprizle gelirdi. Gerçi büyümüşlerdi artık ama babalarının ceketinin cebinden çıkacak ufak bir şekerleme onları sonsuz mutluluğa boğardı. Bazen bir şey getirmez, yüzünde tatlı bir gülücük, kollarını açar yavrularını kucaklar ve "Hediye olarak kendimi getirdim." der, babalarıyla sarmaş dolaş olmanın huzuruyla çocukların kalplerinde güller açardı. Anneleri Vuslat Hanım da, çocuklarının üzerine devamlı titrerdi. Çocukları asla sevgisiz ve ilgisiz bırakmaz; babaları gelene kadar onlarla ilgilenir, ödevlerine yardımcı olur ve çocuklar da babalarını beklemeye dururlardı. O, babalarının ifadesiyle 'ailenin direği, görünmez kahraman'ıydı. Vuslat Hanım da, aynı manaya gelen güzel sözleri eşi için söylerdi. Halim Bey'in erken geldiği akşamlar, Vuslat Hanım ve çocuklar yemekten sonra eskitme cevizden büyük kitaplığın olduğu misafir odasına geçerler, meyve ve çerezlerini atıştırır-

ken ailece sohbet ederler, sesli kitap okurlardı. Babaları her akşam ilgi çekici konular işler; bazen güldürür bazen hüznendirir ama hep düşündürücü şeyler anlatırdı. Tatillerde bile bu güzel âdetlerini terk etmemeye çalışırlardı.

Herkes yine alıştığı yere oturdu. Gül, babasının sağ tarafındaki koltuğa kuruldu. Talha ise daha yakın olabilmek için bir sandal-yeyi kapıldığı gibi babasının tam karşısına, büyük sehpanın hemen dibine yerleşiverdi. İlk sözü, bilmiş edasıyla Gül aldı. Babasını ko-nuşturmasını çok iyi bilirdi. Tane tane ve tam kararınca konuşur, sorduğu sorudan ne kadar zeki olduğu anlaşılırdı. Ne de olsa an-nesi Vuslat Hanım'ın terbiyesinden geçmişti. Gül, annesinin bir numunesi gibiydi; hareketleriyle de annesini andırıyordu.

- Babacığım, niçin bu kadar üzüldüğünü tam anlayamadım. Tamam, ağaçların yanması çok üzücü ama bunun bizim ciğerle-rimize ne zararı olabilir ki?

- Ormanlar, dünyamızın oksijen kaynaklarıdır. Bir tanem, her şeyden önce şunu belirtelim: Kâinat sayfa sayfa, satır satır, kelime kelime ve nakış nakış manalarla bezeli muhteşem bir kitap, bir meşher, bir saray gibidir.⁶ Bu koca kâinat içerisindeki büyük kü-çük her şey öyle özenle düşünülmüş ve yerleştirilmiştir ki, birinin yerini değiştirderseniz denge bozulur. Bizim şirin gezegenimiz de bu kâinat sarayı içerisinde özenle yaratılmış, ayrı ve çok özel bir yere sahiptir.

Sözün burasında Talha atıldı:

- Yıldızımız Güneş...

- Peki, gezegenlerimizle beraber bulunduğumuz sistemin adı nedir, diye sıkıştırdı Gül.

6 M. Fethullah Gülen, Beyan s. 53. Nil Yayınları

- Daha o derse gelmedik, diye cevap verdi Talha, yüzünü ekşiterek. Ama hatasını anlamıştı. Birisi konuşurken, hele de konuşan bir büyükse, konuşanın sözü asla kesilmemeliydi.

Vuslat Hanım bir taraftan meyveleri soyarken diğer taraftan konuşulanlara kulak kesiliyordu. Halim Bey:

- Annenizin afiyetle yiyesiniz diye hazırladığı meyveleri kim verdi, diye sordu. Talha'nın ağzından, "Ağaçlar!" diye bir cevap çıkacaktı ki Talha aniden kendisini frenledi. Düşünmeden cevap verirse ablasının yapacağı espriyle karizmasını iki paralık edebilirdi. Gül:

- Allah'ımız verdi, ağaçlar da buna sebep oldu.

Talha rahat bir nefes aldı. Ablası haklıydı, iyi ki düşünmeden cevap vermemişti.

- Aferin! Ağaçlar nasıl sebep olurlar peki? Anneniz, ben veya sizden biriniz önünüzdeki şu portakalın bir benzerini yapabilir mi?

- Hayır!

- Peki, dünyadaki bütün bilim adamları bir araya gelseler, içerisindeki protein, vitamin, şeker (glikoz) gibi kimyevî maddeleri ve bunların tam oranlarını, miktarlarını bildikleri hâlde yine bir portakalı yapabilirler mi? Hayır! Bütün insanlar bir araya gelse bir sinek bile yaratamazlar.⁷ Bütün kâinatta öyle müthiş bir sistem ve birlik vardır ki sineği yaratan kim ise güneşi de yaratan O'dur. Bütün insanlar bir araya gelip bir meyveyi bile yoktan var edemezken bitkiler bu zor işi nasıl başarabiliyorlar? Eriştikleri medeniyet ve elde ettikleri ileri teknoloji, insanoğlunun 21. asırda elde ettiği ufkun çok mu ötesinde? Tabî ki hayır; bunu iddia edebilecek akli başında insan yoktur. Doğru yaklaşım nedir

7 Hac: 22/73

öyleyse? Kudreti sonsuz, her şeyi bir maksatla, uygun ve hikmetle yaratan, hikmet sahibi Allah'ın tasarrufu böyle de ondan. Bu noktada düşünen insanlara büyük hikmetler vardır; ancak o ayrı bir bahis konusu olduğu için, başka bir sohbet akşamına havale edip geçelim... Bitki hücrelerine "klorofil" isimli mini minnacık, harika makineler yerleştirilmiş ve onlar glikoz (şeker) ve yanında oksijen sentezi için programlanmıştır. Bitkiler, hiç farkında olmadan "fotosentez" dediğimiz kimyevî bir süreçle meyve, sebze gibi gıda maddelerini, bütün canlıların hayatlarını devam ettirebilmeleri için soluduğumuz oksijeni üretirler. Enteresandır ki, böylesine hayatî bir görev ve kabiliyet bitkilere verilmiştir. Kupkuru bir üzüm dalında salkım salkım paketlenmiş bal küpü üzüm tanelerini görünce hayret ve hayranlık içinde kalmamak mümkün değil. Tabii asmaya veya teveğe değil hayranlığımız; onu o kabiliyette var edenedir, ilmi sonsuzdur... Fotosentez; ışık yardımıyla, su ve karbondioksit gazı kullanılarak bitki hücrelerinde gerçekleşen bir kimyevî reaksiyondur. Bu reaksiyon sonucunda da besin ve oksijen üretilir. Vücut itibarıyla daha gelişmiş, sanatlı ve kompleks görünen hayvanlar ve yaratılmışların en şerefli insanı değil de sinir sistemi bile bulunmayan, yazın kavurucu sıcaklığında, kışın dondurucu ikliminde toprağın üzerinde sabit bekleyen yeşil bitkilere verilmiş bu özellik. İnsanoğlunun binlerce yıllık ilmi ve entelektüel birikimine ve uzay çağındaki şu seviyesine rağmen, insanoğlu bir bitki hücresinin her zaman yapabildiği fotosentez reaksiyonunu bir kerecik olsun yapmaya kadir değildir. Mesela karpuz bitkisi, topraktan kökleriyle emdiği çamurlu suyla, atmosferden aldığı zehirli karbondioksit gazını, güneşten alıp hapsettiği ışık enerjisini kullanarak birleştirir. Tabir yerindeyse bir kudret mutfağında, en mükemmel oranlarla vitaminler, şeker, su ve göz alıcı, iştah açıcı renk ve koku, beraberce pişirilir. Sanki karpuz

bitkisi insanın midesini, ağız tadını, vücudunun yaz mevsimine göre ihtiyaçlarını bilmektedir!.. Sıcak yaz günlerinde ne de güzel olur yemesi. Bütün bunları bitki bilemeyeceğine göre, midenin de insanın da karpuzun da aynı sanatkârın harika sanatlarından birer örnek oldukları aşikârdır. Vücut hücrelerimizdeki metabolizma neticesinde dışarı atılmak üzere açığa çıkan zehirli karbondioksit gazı, bitki için olmazsa olmaz bir madde oluvermektedir. Tek örnekten yola çıkarak şu hakikati ortaya koyalım: Bitkisiz bir dünyada hayat düşünülemez. Ormanlarımızın ise, dünyadaki hayata çok büyük katkıları vardır.

Babası bir aralık sessiz kalınca Talha sözü aldı:

- Öğretmenimizle, sınıf arkadaşlarımızla okulumuzun yakınındaki ağaçlandırma alanında temizlik yaptık. Öğretmenimiz dedi ki: "Ağaçlara zarar vermemeliyiz, onların evi olan ormanları kirletmemeliyiz."

Halim Bey tebessüm ederken Vuslat Hanım sözü aldı:

- Çok doğru söylemiş öğretmeniniz. Orman bir ailedir. Ağaçlar ve hayvanlar ise ormanın çocukları gibidir. Ormanda cıvı cıvı kuşlar, ağaç dallarında karnını doyuran, oradan oraya koşup duran sincaplar ve çeşit çeşit hayvan barınır. Hepsi orman hayatına renk katar. Birisi evimizi kirletecek veya tahrip edecek olsa ne kadar kötü olurdu değil mi?

Çocuklar başlarını tasdik manasında sallayarak aynı düşünceleri paylaştıklarını ifade ediyorlardı. Vuslat Hanım konuşurken şefkatle çocuklarını süzüyor, bakışlarıyla onları okşuyordu âdeta. Her hâlinde, çocuklarını güzel yetiştirmiş olmanın huzuru vardı. Gül, elinden hiç düşürmediği not defteri ve kalemikle bu akşam aldığı notları şöyle bir süzdü ve babasından bir istekte bulundu.

- Babacığım! Ağaçların ve ormanların faydalarını anlatabilir misin? Fen bilgisi dersinde herkesin kendi tercih edeceği bir ders ve konudan sunum hazırlaması gerekiyor, biliyorsunuz. Dönem sonunda ben de fen bilgisi dersinde “Ekoloji ve Çevre Problemleri” konusunda bir sunum hazırlamak istiyorum.

Halim Bey çok memnun olmuştu bu teklif karşısında. Böyle bir çalışmaya dünden razıydı. Ayağa kalkarak kızına karşı dönüp bir reverans yaptı ve:

- Hemen başlayabiliriz prensesim; ricanızı emir telakki ederiz, dedi.

Gül, babasının tatlı şakalarını bilirdi ama yine de yüzü kızardı. Sonra hep beraber gülüştüler.

- Kısaca orman ve ağaçlardan bahsedelim; sen sonra bir araştırma yaparsın, sonra da konuları beraber düzenleriz. Buraya nereden geldik, kim söyleyecek?

- Önceki mahallemizden, diye atıldı Talha. Onun dışında herkes gülüşürken, nerede yanlış yaptığını anlamaya çalışıyor ve şaşkın şaşkın etrafına bakınıyordu.

- Bu evimize nereden geldiğimizi kastetmedim, bu konuya nereden geldiğimizi soruyorum.

- Ha... Orman yangınından...

- Evet. Çocuklar, dinimize ve kültürümüze göre, her canlının hayatı kutsaldır, yani onların hayatına dokunamayız. Tabii ağaçlar da öyle, çünkü dünyamızda hayatın devamı için onların omuzlarına yüklenen çok önemli görevler var. Hiç mi dokunmayacağız peki?

Bütün canlılar kendi ihtiyaçları içerisinde tabiattan istifade ederler. İnsanoğlunun ise kutsal kitabımızın tabiriyle “yeryüzü ha-

lifesi” olarak yaratıldığı için, diğer canlılara göre tasarruf, yani eşyayı kullanım yetkisi çok geniştir. Ancak tabiatı kullanımın sınırları bellidir ve onu aşamayız. Yaşamak için her canlı gibi hayvanlardan ve bitkilerden faydalanacağız ancak suiistimal etmeden. Yine Kur’ân-ı Kerim de: “Yiyin, için fakat israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez.”⁸ buyurur. Yangınlar, ormanlarımız için zalimce bir israftır. Orman yangınları; yüzlerce yılda yetişen ağaçların bir anda elden gitmesine, doğal dengenin bozulmasına, ormanda yaşayan canlı türlerinin ve doğal yaşam ortamlarının yok olmasına, topraktaki organik maddelerin yitirilmesine neden oluyor. Bir insanın yetişmesi ne kadar uzun süre, gayret ve emek gerektiriyorsa ağacın ve ormanın yetişmesi de zaman, bakım ve emek gerektiriyor. Yapmak ne kadar zorsa yok etmek o ölçüde kolaydır. Ormanlarımızda 30 yılda belli bir büyüklüğe ulaşan bir çam ağacını, sadece bir kibrit çöpüyle, iki dakikada kül edebilirsiniz. Dolayısıyla, yetiştirmek için harcadığımız emeği korumak için de sarf etmeliyiz. Bir kere yok oldu mu, geri getirmemiz imkânsızdır artık. İsterseniz, aklımıza gelen birkaç maddeyle ormanlarımızın hayatımıza katkısını anlamaya çalışalım. Gül, kızım dikkatlice not al, sonra beraberce düzenleriz.

- Bir dakika babacığım, kalemimin ucunu açmamı bekleyebilir misin?

Gül, not defterinin boş sayfasına “Ormanların Hayatımız ve Dünyamız İçin Önemi” şeklinde bir başlık attı. Halim Bey, derin bir nefes aldı ve devam etti:

- Ağacın ve ormanın insan hayatına doğrudan ve dolaylı o kadar çok faydası vardır ki... Bunlardan bazılarını, birkaç maddeyle sıralayalım isterseniz:

8 A'râf: 7/31

- Onlar sessiz sedasız, ama durmadan çalışan temizlik memurları gibidir. En kaliteli elektrik süpürgesinin bile çalışırken bir sesi vardır, ancak ormanlar havayı sessiz sedasız siler, süpürür. Ormanlar yaratılmasaydı yaşadığımız dünya tozdan geçilmeyecekti. Ormanlar elektrik süpürgesi gibi tozu- toprağı emer; havadaki kiri- tozu siler süpürür. Bir hektar, yani 1000 metrekare ladin ormanı yılda 32 ton; bir hektar kayın ormanı yılda 68 ton ve bir hektar çam ormanı ise yılda 30-40 ton toz emer. Ayrıca egzoz ve benzeri zehirli gazları da filtre eder.

- Ormanlar ayrıca kulak dostudur. Ortalama büyüklükteki ormanlık bir alan, trafikten oluşacak gürültüyü 20-30 desibel azaltma kabiliyetindedir.

- Dünyamızın doğal ısı dengeleyicileridirler, kışın ısı kaybını engelledikleri gibi yazın da fazlalık sıcaklığı çekerek dengelerler. Ormanlar yaz sıcaklığını 5-8,5 °C azaltma, kış sıcaklığını 1,6-2,8 °C artırma kabiliyetinde var edilmişlerdir. Bu özellikleriyle, bir ısı tamponu görevi görerek sıcak ve soğuşu dengelerler.

- Atmosferdeki zehirli karbondioksit gazını çekmenin ve soluduğumuz oksijeni havaya bırakmanın yanında havayı dezenfekte eder, yani mikroplardan arındırır. Günümüzde, havanın yaklaşık % 50'si ormanlar tarafından temizlenip dezenfekte edilmektedir.

- Ormanlar, birçok yabani hayvan ve kuşların yanı sıra, çeşitli yiyecekleri barındırması nedeniyle besin kaynakları açısından önemli bir ortamdır. İlaç yapımında kullanılan birçok bitki, ormanlarda canlı kalabilmektedir. Ormanlar olmasaydı, arılar nasıl bal yapacaktı? Endüstride, sanayide kullanılan, reçine gibi birçok kimyevî hammadde de yine orman ve ağaç kaynaklıdır.

- Ormanlar, biyolojik dengenin korunması açısından da çok önemlidir. Yapraklı ağaçlardan meydana gelen bir bölgede yak-

laşık 50 kuş cinsi yaşayabilir, tabii dengenin korunmasına her bir canlı türünün tarifsiz katkısı vardır.

- Ormanlar, kuru havalarda bile havanın nemini sabit tutar.
- Bitkiler ve hayvanlar için doğal bir “su şebekesi”dir; yaşamın en vazgeçilmez ögesi olan suyun oluşmasının ve depolanmasının garantisidir. Toprağa karışmış kirli suları da filtre ederek temizlerler.
- Tozdan, çeşitli zehirlerden, fazlalık ışıktan, rüzgârlardan oluşabilecek zararlardan ve gürültüden canlıları koruduğu gibi havanın neminin dengede kalmasına yardımcı olurlar.
- Erozyonu, yani toprak kaymasını önlemenin tek çaresi ormanlardır. Ayrıca çığ, yer ve toprak kaymalarının yanında rüzgârı da engelleyen tek doğal korunma yoludur ormanlar.
- Toprak hayatıyla bütünleşen ormanlar; atıkların yeniden değerlendirilmesini sağlarlar.

Her şeyden öte, onlar bizim hayatımıza renk katan varlıklardır. Piknik yaptığımız, kuş cıvıltıları arasında gezerek rahatladığımız eşsiz mekânlardır.

- Günlük hayatımızda pratik olarak yapacağımız neler olabilir babacığım?

Gül, babasının anlattıklarından epey not almıştı. Son sorusuyla hazırlayacağı sunumun sonuç kısmını belirlemeye çalışıyordu. Bir ara elinde örgüsüyle bir şeyler ören Vuslat Hanım’la Halim Bey göz göze geldiler. Sevinçten, huzurdan gözlerinin içi gülüyordu ikisinin de. Halim Bey tekrar kızına dönerek devam etti:

- “Mahlûkatın en küçüğüne dahi bakışımız merhamet ve şefkat eksenlidir. Biz reçele düşen ve çırpınan bir sinek karşısında bile üzülürüz.” diyen bir gönül insanının herkese örnek olması gereken bir hatırasını anlatayım. Sevdiği bir arkadaşıyla kırdan ge-

zinti yaparlarken, arkadaşı uzakta kendi halinde bir yılan görür ve yanına giderek onun belini kırar ve öldürür. Düşmanını yenmiş muzaffer bir kumandan edasıyla öldürdüğü hayvanı bir çöp yardımıyla havaya kaldırır. Bu davranışından sonra, Hocaefendi arkadaşıyla uzun süre konuşmaz. “Çünkü, O, sana zarar veremeyecekti. Ekosisteme tarifsiz katkıları olan bir canlıyı ne hakla öldürebilirsin? Ben hayatımda bilerek bir karıncaya bile basmadım. Her canlının yaşama hakkı var, ekosistem içinde onların hepsinin bir yeri bulunuyor. Hiçbir canlıya kıyım hakkımız, salahiyetimiz yok.”⁹

Evet, bizim anlayış tarzımız ve mahlûkata yaklaşımımız böyle olmalı. Şimdi çözüm olarak neler yapabileceğimizi konuşalım isterseniz. Pratik olarak yapmamız gerekenleri madde madde çıkarabiliriz. Önce sevgili annemizden başlayalım:

9 http://www.herkul.org/kiriktesti/index.php?view=article&article_id=89; http://www.herkul.org/kiriktesti/index.php?view=article&article_id=89=106.

• Kâğıtları olabildiğince çift taraflı kullanabilir ve geri dönüşüm kutularına atabiliriz. Mesela, evimizde hatta binamızda biriken gazeteler, defterler zayi edilmeden geri dönüşüm merkezlerine verilebilir.

- Talha, sen ne dersin?

- Defterlerimizi daha verimli kullanabiliriz.

- Evet, Gül...

- Geçenlerde, bir dergide okumuştum. Hafif kâğıdın üretimi sırasında daha az enerji ve daha az ham madde kullanılıyormuş. Dolayısıyla hafif kâğıt kullanmaya çalışabiliriz. Mümkün olduğunca e- posta, faks, modem gibi alternatif iletişim araçlarını kullanabiliriz. Bilgisayarımızdan çok gerekmedikçe kâğıt çıktısı almayalım; çıktılarını arkalı önlü şekilde bir daha kullanalım. Dosyalarımızı bilgisayar ortamında saklayalım...

Kısa bir sessizlik olmuştu ki bu durumu fırsat bilen Talha, kendine has, sevecen mimik ve jestleriyle atıldı:

- Babacığım, diye söze başladı. Gözlerini hafif kısmıştı. Kafası ilginç düşüncelerle dolu olduğu zamanlar böyle yapardı hep.

- Ağaçlar bu kadar işi nasıl başarıyor? Havamızı temizliyorlar, birçok güzel iş yapıyorlar. Bahçemizdeki elma ağacı mesela... Tatlı elmaları nasıl yapıyor. Yoksa birisi elmaları dallara mı yapııştırıyor?

Talha dışında herkes gülüştü. Onun, bu şekilde zekâ ürünü, ilginç soruları meşhurdu ailede. Halim Bey, bakışlarıyla Talha'yı okşadıktan sonra söze başladı:

- Aslında bütün bu karmaşık ve mükemmel işleri onlar yapıyor. Onlar sadece birer sebep. Biz sebepler dünyasında yaşadığımız için değerlendirmelerimizi ona göre yapıyoruz. Asıl işi yapan kim peki?

Bu soruya hep bir ağızdan cevap verdiler:

- Rabbimiz.

- Evet, gücü, kudreti ve ilmi sonsuz Rabbimiz ağaç ve ormanları vesile kılarak, bizim bile başaramadığımız birçok işi onlara yaptırıyor. Bakın, büyük ve mühim bir âlim bu konuda ne söylüyor.

Halim Bey hızlı bir hareketle ayağa kalktı ve kitaplığa doğru yöneldi. Çocuklar, “Babacığım biz alırdık, sen niye zahmet ettin.” mealinde sözler söylediler ama orta raftan aldığı kırmızı bir kitapla birlikte yerine geçen Halim Bey, “Teşekkür ederim, ben yapabileceksen size niye zahmet ettirecekmışim.” karşılığını verdi. Bu şekilde hem çocuklar hem de babaları örnek hareket etmiş oluyorlar, aralarındaki sevgi- saygı bağları daha da pekişmiş oluyordu. Babalarının, elinde saygıyla tuttuğu kitabı iyi biliyorlardı gerçi. Asıl merak ettikleri, her zamanki gibi babalarının yakalamış olduğu güzel noktaydı.

- Yavrularım, “Küçük Sözler” isimli kitapta bakın sorunuza harika bir cevap bulunuyor. “Evet, nasıl ki görsen: Bir tek adam geldi. Bütün şehir ahalisini zorla bir yere gönderdi ve yine zorla çalıştırdı. Kesinlikle bilirsün ki, o adam kendi namıyla, kendi kuvvetiyle hareket etmiyor. Belki, o bir askerdir. Devlet nâmına hareket eder. Gücünü bir padişahıtan alır, onun kuvvetini ve gücünü kendisine dayanak yapar. Öyle de; her şey, Cenâb-ı Hak- k'ın nâmına hareket eder ki: Zerrecikler gibi tohumlar, çekirdekler; başlarında koca ağaçları taşıyor, dağ gibi yükleri kaldırıyorlar; mesela incir çekirdeği ve incir ağacı... Demek her bir ağaç, “Bismillâh” der. Allah'ın Rahmet hazinesinin meyvelerinden ellerini dolduruyor, bizlere tablacılık, manavlık ediyor. Her bir bostan, “Bismillâh” der. Allah'ın Kudret mutfağından bir kazan olur ki: Çeşit çeşit pek çok muhtelif lezzetli yiyecekler, içinde beraber pişiriliyor. Her bir inek, deve, koyun, keçi gibi mübârek hayvanlar “Bismillâh” der. Rahmet Feyzinden bir süt çeşmesi olur. Bizlere,

Rezzak nâmına en lâtif, en nazif, âb-ı hayat gibi bir gıdayı takdim ediyorlar. Her bir bitki ve ağaç ve otların ipek gibi yumuşak kök ve damarları, “Bismillâh” der. Sert olan taş ve toprağı deler geçer. Allah nâmına, Rahmân nâmına der, her şey onun emrine girer. Evet, havada dalların yayılması ve meyve vermesi gibi; o sert taş ve topraktaki köklerin kemâl-i sühuletle yayılması ve yer altında yemiş vermesi.. hem müthiş sıcaklığa karşı aylarca nâzik, yeşil yaprakların yaş kalması; “her şeyi tabiat kendisi yaptı.” diyenlerin ağzına şiddetle tokat vuruyor. Kör olası gözüne parmağını sokuyor ve diyor ki: En güvendiğın soğuk ve sıcak dahi, emir tahtında hareket ediyorlar ki; o ipek gibi yumuşak damarlar, Hazreti Musa’nın (aleyhisselâm) âsâsı gibi (asanı taşa vur) dedik.¹⁰ emrine imtisâl ederek taşları şakk eder. Ve o sigara kâğıdı gibi ince nazenin yapraklar, Hazreti İbrahim’in (aleyhisselâm) birer uzvu gibi ateş saçan hararete karşı (ey ateş serin ve selametli ol) âyetini okuyorlar. Mâdem her şey mânen Bismillâh der. Allah nâmına Allah’ın nimetlerini getirip bizlere veriyorlar. Biz dahi “Bismillâh” demeliyiz. Allah nâmına vermeliyiz. Allah nâmına almalıyız. Öyle ise, Allah nâmına vermeyen gafil insânlardan almamalıyız...”¹¹

Talha, define bulmuş bir hazine avcısı gibi sevinmişti. Hem güzel bir soru sormuş hem de müthiş bir cevap almıştı.

- Demek, bitkiler, hayvanlar, kısacası her şey, Allah izin vermeden bir şey yapamaz öyle mi? O halde tabiata zarar verdiğimizde Rabbimizin yarattıklarına zarar vermiş oluyoruz.

Bu tespit üzerine, Halim Bey varken fazla konuşmayıp, çocuklarının davranışlarını dikkatle takip eden Vuslat Hanım, Gül’ün de takdîrkâr bakışları arasında oğlunu tebrik etti.

10 Bakara: 2/60

11 Sözlür, s. 3, Işık Yayınları

- Aferin Talhacığım, bu akşam performansın harika.

Talha'nın mutluluğuna diyecek yoktu. Annesine teşekkür etti. Halim Bey sözlerine başlayınca dikkatler yine o tarafta yoğunlaştı.

- Ağaçlar, yapraklar kimya, biyoloji, mühendislik gibi değişik fakülteleri okumadılar; ama bizim insanlık tarihi boyunca edindiğimiz bu kadar ilim seviyesine rağmen başaramadığımız fotosentez gibi bir kimyevî reaksiyonu her zaman gerçekleştirebiliyorlar. Bununla hem soluduğumuz oksijeni üretiliyor hem de meyve, sebze ve daha birçok gıdanın oluşmasına sebep oluyorlar. Düşünün; bir elma ağacının kökleriyle topraktan aldığı, çamurlu sudan başka bir şey değildir. Fotosentez için atmosferden aldığı gaz ise zehirli karbondioksittir (CO₂). Bu şekilde havayı da temizlemiş olur. Bu zehirli gazla çamurlu su, yaprak hücrelerinde, Güneş'ten alınan enerjiyle birleştiriliyor ve tadına doyum olmayacak gıdalar ortaya çıkıyor. Bu mükemmel işleyişi akılsız bir muz veya nar ağacı kendiliğinden yapabilir mi? Veya bir mevsimlik ömrü bulunan domates ya da karpuz bitkisi, insanların başarması imkânsız olan fotosentezi kendi deha ve ilimlerinden mi yapıyorlar? Tabii ki hayır! "Bir köy muhtarsız olmaz. Bir iğne ustasız olmaz, sahipsiz olamaz. Bir harf kâtipsiz olamaz, biliyorsun. Nasıl oluyor ki, nihayet derecede muntazam şu memleket hâkimsiz olur."¹² sözü bu gerçeği çok güzel ifade eder.

Vuslat Hanım bir ara Halim Bey'le göz göze geldiğinde bakışlarıyla ilerleyen saati işaret etti. Güzel sohbeti tadında bırakmak için:

- Evet, yavrularım, her şeyi yoktan var eden Yaratıcı'sını işaret eden ve anlatan tabiata çok iyi bakmalı ve onu çok iyi kollamalıyız. Yatma vaktimiz geldi de geçiyor bile, diyerek doğruldu.

12 Sözlere, s. 63, Işık Yayınları

Yatak odalarının yolunu tuttular. Yürürken de sohbet devam ediyordu. Bu arada Talha'nın güzel teklifi herkes tarafından kabul gördü. Talha, geçen yıl ağaç dikme kampanyasında yaptıkları gibi ormana her yıl ağaç dikmeyi teklif ediyordu. Ertesi gün, ilk ağacı dikmek üzere plan yaptılar. Güzel düşüncelerle dolu başlarını yumuşak yastığın şefkatli kucağına bıraktılar.

O gece, güzel sorular ve aydınlatıcı cevaplarla çok tatlı bir muhabbet oldu. Gül ve Talha, 'ekoloji' kavramını ilk defa bu akşam etraflıca anladıklarını düşündüler. Ama daha öğrenecekleri çok şey olduğunu, okuyacakları birçok şeyden sonra daha iyi anlayacaklardı. Yatma vakitleri biraz gecikmişti; ama ertesi gün nasıl olsa cumartesiydi, yani okul tatildi. Hafta sonu anneleriyle beraber ikisi de okulda sunum yapmak üzere güzel çalışmalar hazırladılar. Hazırladıkları sunumların hacmi ve çerçevesi farklı olmasına rağmen başlıkları ortaktı: "Dünyamızın Ciğerleri Yanmasın"

Ertesi gün, cumartesi olduğundan kahvaltayı beraberce yaptılar ve ailecek yakınlarındaki ağaçlandırma alanını gezmeye karar verdiler. Yanlarına bir termos dolusu çay almayı da unutmamışlardı. Çocuklar, geçen yıl anne ve babalarının yardımıyla kendi elleriyle diktikleri çam ağaçlarının yanına gittiler önce. Geçen yıla göre biraz daha büyümüş olduklarını görünce içleri tarifsiz bir mutlulukla doldu. Akşam konuştuklarını tekrar ederlerken sanki ağaçların da onları dinlediklerini hissettiler. Rüzgârın dokunuşlarıyla hareketlenen ağaç dalları konuşuyor ve şöyle diyorlardı sanki: "Havayı zehirli gazlardan temizleyen, oksijenle zenginleştiren, gürültüyü azaltan, tozu- toprağı emen, içme suyuna şebekeleri teşkil eden bizim gibi âciz varlıklar olabilir mi? Biz sadece Cenâb-ı Hakk'ın emir tahtında hareket ederiz."

Pazartesi, haftanın ilk günü... Gül okulda, kardeşi gibi güzel bir sunum yaptı. Öğretmeninden tam not aldı. Öğretmeni bu çalışmasını geliştirip senelik projesini hazırlayabileceğini söyleyerek Gül'ü daha da motive etmişti.

SEKİZ YIL SONRA...

- Ne yaptın ablacığım, konuyu tamamlayabildin mi, diye sordu Talha ablasına.

- Henüz tamamlayamadım, ya sen?

- Benimki de eksik gibi. Aslında konu tamam ama bir şeyler eksik sanki. Babama danışsak iyi olacak.

- Haklısın! Çalışmamız artık sıradan bir dönem ödevi değil, bir kitap olacak. Her şeyin üzerinden birkaç defa geçmekte fayda var. Biraz geç olsun ama olabildiğince kusursuz olması için çalışalım. Biliyorum sen çok heyecanlısın, bir an önce çıkmasını istiyorsun. Ama evlilik yıl dönümlerinde hediye olarak takdim etmeliyiz önce. Babam okuyunca zaten fikirlerini söyleyecektir.

- Haklısın ablacığım. Yıllar önceki o geceyi hatırlıyor musun?

- Hatırlamam mı? O yangın çok üzücüydü ama bize armağan edilen dünyamızın değerini öğrendik değil mi? O gece konuşulanlar, anlatılanlar o kadar etkili oldu ki...

Cül, saygın bir üniversitenin 'Çevre Mühendisliği' bölümünü seçmiş, yüksek bir puanla ve birincilikle bu bölüme girmişti. Talha ise, başarılı bir öğrenci olarak lise ikinci sınıfa devam ediyordu. Yıllar önce başlayan proje, Cül'ün hayatına yön verir olmuştu. Okul, bitirme tezi olarak hazırladığı çalışmayı kitaplaştırmasını istemişti. Şimdi Talha'nın da yardımında bulunduğu kitap çalışmasını anne ve babalarına vererek onları mutlu etmenin doyumsuz hazzını tatmak istiyorlardı.

- Ablacığım, hani babamın o gece anlattığı bir olay vardı ya beni çok etkilemişti.

- Hangisi? Beni de çok etkileyen birçok şey vardı.

- Hani büyük bir âlim gençken çok sevdiği bir arkadaşı tabiatta gördükleri bir yılanı öldürdüğünde uzun bir süre onunla konuşmamış. Niçin böyle yaptığı sorulduğunda: "O hayvancağızın ekosisteme ne kadar çok katkısı var... O size saldırmadığı halde onu yakalayıp öldüremezsiniz." demiş ya. Vallahi ne bileyim, en korktuğum hayvanlardan birisi yılanıdır. Yılan gibi bir hayvanın dünyamızdaki hayat için ne kadar önemli olduğunu bu araştırmalarım olmasa öğrenemeyecektim.

Gül kardeşine sevgiyle gülümsedi. Talha çok heyecanlıydı. Ablası, yıllar önce o daha ilkokul ikinci sınıftayken, lise birinci sınıfta bu konuda dönem ödevi hazırlamış ve çok beğeni toplamıştı. Hatta Mili Eğitim Müdürlüğü tarafından plakette ödüllendirilmişti. Zira o ödevden sonra okulda ağaç dikme kampanyası başlamış ve her yıl yapılagelir olmuştu bu etkinlik. Şimdi o da bir yıllık ödev hazırlamış, hatta kitap çalışmasında ablasına yardımcı olarak isminin kitapta geçmesine hak kazanmıştı. Bu onun için büyük bir onur vesilesiydi.

Halim Bey, yurt dışındaki iş seyahatinden geç gelmişti. Aslında çocuklar beklemişlerdi ama uçak rötar yaptığı için babalarının ne zaman geleceği belli olmadığından, ertesi güne zinde başlamak için yatmışlardı. Tabî hayat arkadaşı müstesna; Vuslat Hanım Halim Bey'i beklemiş ve onu ayakta karşılamıştı. Sıcak bir karşılamadan sonra:

- Açsındır, bir şeyler hazırladım, diyerek Halim Bey'i mutfağa davet etti. Halim Bey ise hanımından müsaade isteyerek yavaşça çocukların odasına daldı. Sevgiyle baktı, üzerlerini örttü ve odanın sağına soluna göz gezdirdi. Bu, çocukların doğumlarıyla başlayan eski bir alışkanlıktı Halim Bey'de. Gül ve Talha ufak birer bebekken böyle yapardı gayriihtiyari. Üzerlerini örter, sonra her tarafı kolaçan ederdi. Gül'ün yattığı odadaki kitaplığı kontrol

ederken göz hizasının üzerinde en üst rafta bir şey dikkatini çekti. Merakla aldı.. Bu, matbaada baskısı yapılmamış bir kitap çalışmasıydı. Sayfaları çevirmeye başlayınca ilgisi daha da arttı. O kadar heyecanlanmıştı ki hanımının sessizce yanına geldiğini anlayamadı. Elinde kitap çalışması, Vuslat Hanım'la beraber mutfağa kadar gittiler. Bir şeyler atıştırır atıştırmaz eskitme ceviz ağacından büyük kitaplığın bulunduğu misafir odasına geçti. Bütün yorgunluğunu unutupmuştu. Vuslat Hanım da mutfağı hızlıca derleyip topladıktan sonra Halim Bey'in yanına gitti. Beraberce, zevkle okumaya başladılar...

B- NEREYE KADAR?

BİR DEPO BENZİN

Yemyeşil tabiattan bir perde, harika bir tablo... Rengârenk yapraklar rüzgârın her dokunuşuyla, Allah'ı tefekkür etmenin neşvesiyle kendinden geçen bir derviş gibi tâ derinlerden hışırıyor sanki. Ağaçların dallarında kuşlar cıvıldıyor, ormanın kenarındaki yaşlı çınar ihtişamıyla göz dolduruyor ve adeta ormana gözcülük ediyor. İnsanların, başlarını kaldırdıklarında, içleri huzurla doluyor. Muhteşem Kâinat Kitabının bitkiler sahifesinden şirin bir orman, neşe kaynağı oluyor insanlara ve ev sahipliği ediyor onca canlıya.

Perde değişiyor! Ağaçların yerini beton yığınları doldurmuş. Bacalardan yükselen kesif bir duman, şehrin havasını esir almış âdeta. Tek tük ağaçlarda yaşam mücadelesi veren boynu bükük birkaç kuş şarkı söylemez olmuş. İnsanlar öksürüyor ve mutsuz.

Siz hangi tabloda yer almak isterdiniz? Cevabınızı duyar gibiyim... Evet, haklısınız; kim istemez tabiatla iç içe yaşamayı?

Sabah otomobil homurtuları yerine kuş cıvıltılarıyla uyanmayı; bir ağaca azimle ve disiplinle tırmanan karınca sürüsünü görüp aşka- şevke gelmeyi kim istemez ki? Peki, ama neden cehennemî bir dünyada yaşıyoruz? Tabiatı, yani yaşadığımız evimizi uzaylılar mı tahrip etti? Galiba, dedelerimizin sigaya çekilme dedikleri, kendimizi otokontrole tâbi tutmanın tam zamanı. Her birimiz, bir başkasından beklemeden, tabiata sahip çıkmalı; “Bir ağaç kesmekten bir şey olmaz.” diye ormanları tüketmemeli... Mobilyalarımızı olmayacak bahanelerle sürekli değiştirmemeliyiz.

Ya defterlerimiz, dergiler, kitaplar? Oturduğumuz kanepeler için, her yıl defterlerimiz ve kitaplarımız için kaç ağaç malzeme oluyor hiç farkında değiliz. Hatta aracımıza binip birçok kez gereksiz yere petrol harcarken, depomuzda tabiatı harcadığımızın da farkında değilizdir herhâlde. Aksi takdirde, biricik dünyamızı bu kadar rahat israf edemezdik. Bir beyin fırtınasıyla paha biçilmez ve bir daha elde etme imkânı olmayan zenginlikleri nasıl yok ettiğimizi anlamaya çalışalım.

Bütününüyle yerküreyi çöplüğe çeviren Kuddusiyet cahili ‘çağdaş uygarlık’ın pompaladığı ‘tüketim’lere karşı uyanık duralım; fitrî bir hayat tarzının, modasız bir giyim anlayışının, ‘ambalaj’sız halis gıdaların hâkim olduğu bir hayata uzanalım. O zaman, miktarı hayli azalsa bile, gene de çöpümüz olacaktır, bunun farkındayım. Onları da, kâğıtsa ayrı poşette, kemikse köpeklerin yiyebileceği bir şekilde çöp konteynerine bırakalım.

Massachusetts Üniversitesi’nden yer ekoloğu Jeffrey Duker ve ailesinin, cıvıl cıvıl tabiatla iç içe, huzurlu bir gezinti için ciplerine binip yol alırlarken bir vesileyle akıllarına yaktıkları benzinin kaynağı gelir. 2 tonun üzerinde olan ciplerini harekete geçirmeye yetebilecek fosil yakıtların; yani, petrolün yakılmasıyla elde edilecek müthiş enerjinin kaynağı nedir? Çok eski zamanlarda

yaşamış fitoplanktonların, yani bitki yapıda olan tek hücreli deniz canlılarının benzin olana kadar yaşadıkları serüveni takip etmek ister. Alır eline kâğıt kalem, hesaba başlar:

Ölen planktonların sadece % 2'si okyanus dibine kadar inebilir ve burada, binlerce metre kalınlığındaki tortul kayaların altına gömülür. Sonra, dünyanın merkezindeki korkunç ısının ve cehennemî sıcaklığın bir miktarı buralara kadar ulaşır. Bu ölü plankton atıkları bu ısı ve müthiş bir basınçla birlikte pişirilir. Böylece, bunların % 75'i petrole dönüştürülür. Bu petrol stokunun ise ancak çok küçük bir bölümü, yine basıncın etkisi kullanılarak yüzeye doğru yükselir. Petrol, böylece kuyularda toplanmış olur. İnsanlar da kendileri için hazırlanmış bu müthiş enerji kaynağının tahminî % 25'ini yüzeye çekmeyi başarabilirler.

Dukes Bey, bütün bu safhaları ve tahminî fireleri dikkate alıp hesaplama yaptığında sonuç alabildiğine şaşırtıcı olur. Şöyle ki:

16 hektarlık, diğer bir tabirle 16 000 metrekarelik bir arazinin toplam buğday üretimine eşit, 90 tonluk fitoplankton kütlelerinden ancak bir galon; yaklaşık dört litre benzin elde edildiği anlaşılmaktadır. Hesap biraz daha derinleştirilince daha çarpıcı bir gerçek ortaya çıkmaktadır:

Gezegelimizde 400 yılda üretilebilecek bütün yeşillik, sadece bir yıl içindeki fosil yakıt tüketimimizi bile karşılamamaktadır!

Yalnızca fitoplanktonlarla ilgili bu düşünceyi, siz hayatın bütün alanlarına yayabilirsiniz. Çok şaşırtıcı ve düşündürücü değil mi? Evimizdeki kitaplık gibi birçok aksesuardan tutun da defter, kitap, dergi ve pek çok bitkiyi kullandığımızı düşünürsek ne kadar büyük bir savurganlık içerisinde olduğumuz anlaşılır.

DÜNYA'NIN SON NEFESİ

MÜTHİŞ DENGE

“Melik O’dur.” Kâinatın zimamı O’nun elindedir. Cenâb-ı Hak Kuddüs’tür. Bundan dolayı kâinatta bir nezafet (temizlik) hükümfermâdır. Milyonlarca hayvan erâcîfinin ve havadaki gazların istihalelerle değişmesi, ağaçların insanın ifraz ettiği şeyleri, insanların da ağaçların ifraz ettiği şeyleri yutmaları; denge bozulduğu zaman araya denizin girip aynı şeyi yapması, denizlerin tuzlu olması, sema ve zeminin temiz tutulması, Allah’ın Kuddüs isminin tecellileridir. Kur’ân-ı Mu’cizü’l- Beyân, kâinattaki bu nezafet kanununu Allah’ın Kuddüs ismine isnat ile bize anlatır. (M. F. Gülen)

Muhteşem kâinat kitabının her sahifesinde, her cümlesinde, her kelimesinin her bir harfinde hatta noktasında ve virgülünde varlık âleminin harikulâde sanat incelikleri kanaviçe gibi işlenmiştir. Bu olağanüstü kanaviçedeki göz alıcı işlemler, Gazzâlîler, Sir James Jeanlar gibi ince ruhlu mütefekkirleri, fikir adamlarını, kendinden geçirmiştir. “Kulları içinde ancak âlimler, Allah’ı lâzım geldiği tarzda tazim ederler. Muhakkak ki Allah, azîz ve gafurdur (mutlak galiptir, çok affedicidir).”¹³ ayet-i kerimesi de onların tercümanı gibidir âdeta.

Bediüzzaman Hazretleri’nin enfes benzetmeleri içerisinde şu kâinat; her an değişen, gelişen, yenilenmekte olan muhteşem bir sanat galerisidir. Üzerinde yaşamakta olduğumuz hayat küresi dünyamız ve varlıklar içerisinde akıl nimetiyle tasarruf yetkisi en çok olan ve varlıkların en şerefli olarak yaratılan insanoğlu da harikulâde varlık kanaviçesinin eşsiz parçalarıdır. Bizler bu paha biçilmez kıymetleri anlamak ve korumakla mükellefiz. Aksi takdirde, nazarlarımıza sunulan bu paha biçilmez sanatların değeri-

13 Fatır: 35/28

ni bilmeyerek öteki dünyada ceza görmeyi hak etmenin yanı sıra bu dünyada da peşin bir cezadan kurtulamayız. İşte size muhteşem kâinat kitabının “hava” ve “su” sahifeleriyle ilgili çarpıcı bir örnek:

Ekolojik değerlendirmeler yaparak, âdeta bir doktorun hastasındaki durumu teşhis etme gayreti gibi, dev ekosistemler yumağı olan biricik dünyamızın durumunu ve gidişatını anlamak maksadıyla deneyler yapılır. Bunlardan birisi de meşhur “Biyoküre 2” deneyidir. Yerküremizin yapısına benzer, kapalı ve kendine yeterli bir sistemde işleyen süreçleri gözlemek için dev bir serada gerçekleştirilen ünlü Biyoküre 2 deneyinden çok çarpıcı neticeler çıktı. Bu neticelerden birisi de (CO₂) karbondioksit değerindeki artışın hiç tahmin edemeyeceğimiz noktalara yapacağı tamiri imkânsız tahribat. Biyoküre 2 deneyinde ortaya konan verilere göre, gelecekte karbondioksit yoğunluğu şu anki değerinin iki katına çıkabilecek.

Günümüzde artık herkes atmosfer gazlarındaki olumsuz değişimin hayatımızı menfi yönde etkilediğini biliyor. Nasıl bilmesin ki? Egzoz dumanları, fabrika bacalarının püskürttüğü zehirli gazlar, kışın kömür yakılmasıyla oluşan duman içerisindeki birçok gaz ve sigara dumanı gibi daha nicesi sağlığımızı tehdit etmektedir. Konuya ilgili ilgisiz her vatandaş, evde, işte veya hastanede; hâsılı bir şekilde ekoloji ve sera etkisiyle ve dolayısıyla da karbondioksit gazıyla tanışmış oluyor. Bitkilerin fotosentez, yani ışık enerjisini kullanarak besin ve oksijen ürettikleri hayatî süreç için gerekli olan bu gaz, muhteşem nizamın ve bilim adamlarını hayret ve hayranlık içerisinde bırakan ölçünün küçük bir parçası aslında. Ne var ki yeryüzünün irade sahibi ve tasarrufa yetkili sakini insanoğlunun bencil ve düşüncesiz tutumu birbirine bağlı sayısız dengeyi tehdit ediyor.

Karbondioksit miktarındaki artışın bir neticesi iklim değışiklikleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya okyanuslarını inceleyen bilim adamları ise iklim değışiminin, daha biz sonuçlarını anlamaya vakit bulamadan kontrolden çıkabileceği uyarısını yapmaktalar. Araştırmacılara göre karbondioksit salışlarındaki artışın sürmesi hâlinde yüzey suları, yani denizler, göller, akarsular geçmişte çeşitli çağlarda yaşanan ve dinozorlar gibi birçok canlı türünün yok olmasını netice veren tabiî felaketler sayılmazsa, yaşanan son 300 milyon yılda olduğundan daha asidik hale gelecek. Yüzey sularının asitlik oranının artması da okyanuslar başta olmak üzere su hayatında tahminlerin de ötesinde yıkımlar oluşturabilecek. Uyarının bir önemli yanı okyanusların biyolojik veriminin 1980’li yıllardan bu yana % 6 azaldığını gösteren bir raporla aynı zamana rastlaması şeklinde tezahür ediyor. Peki, “Havadaki karbondioksit miktarıyla okyanusların ne bağlantısı var?” diyebilirsiniz. Atmosferdeki gazlar suyla tepkimeye girme kabiliyetinde var edilmişlerdir. Bu durum, sudaki hayatın devamı için gereklidir. Tabiî, atmosferde artan karbondioksitin giderek daha fazlası deniz suyuyla tepkimeye girerek bikarbonat ve hidrojen iyonları oluşturup yüzey sularının asitlilik derecesini yükseltiyor. ABD’nin Lawrence Livermore Milli Laboratuvarı’ndan iklim uzmanı Ken Caldeira bu hususta hepimizi uyarıyor: “Okyanusların kimyasını değıştiriyoruz ve bu değışik kimyanın neye yol açacağını bilmiyoruz.” Okyanusların ortalama pH, yani asitlik derecesi, son buzul çağının ertesinde 8,3 olarak hesap edilmiş. Kısa zaman diliminde çevreye korkunç zararların verildiği endüstri çağıyla karbondioksit düzeylerinin yükselmeye başlamasından önce 8,2 olarak ölçülmüş. Günümüzdeyse bu değer 8,1 seviyesinde. Bu durumun gelecekte yol açacağı gelişmeleri tahmin etmek için Caldeira, “Gündelik, her zamanki gibi işler” senaryosunu temel almış. Bu senaryoya göre, nüfus artışı ve ekonomik büyümeye paralel olarak karbondioksit salışları bu yüzyıl

boyunca artacak ve daha sonra kömür, petrol gibi fosil yakıtların tükenmesiyle birlikte azalmaya başlayacak. Atmosferdeki karbondioksit miktarı da 2300 yılına geldiğinde, milyonda 1900 parça, yani 1900 ppm (parts per million) ile tepe noktasına, yani günümüzdeki değerin beş katına ulaşacak.

Bilim adamlarına göre okyanuslar atmosferdeki karbondioksitin bir kısmını emecekleri için, yüzey sularının pH değeri 7,4'e düşecek ve yüzlerce yıl bu düşük değerde kalacak. Gerçi geçmiş 300 milyon yıl içerisinde atmosferdeki karbondioksit oranının birçok kez 2000 ppm düzeyinin üzerine çıktığı biliniyor. Ama bu miktarlar, okyanus yüzey sularının pH değerini 7,5'in altına düşürmemiş. Peki, bu durumu ne engellemiş? Tabii, kusursuz dengenin mimarı, mutlak ilim sahibi, deniz tabanındaki karbonat kayalarını bir tampon görevi yapacak şekilde planlamış. Devasa karbonat kayaları, bir tampon gibi okyanus suyunun asitliliğini sınırlandırarak dengelemiş oluyor. Ne var ki bu süreç, yaklaşık 10 000 yıl alıyor. Doktor Caldeira'ya göre, bu süre jeolojik safhalarla okyanusa bırakılan asidi nötralize etmek için yeterli; ancak, insanlığın faaliyetleri ya da asteroid çarpması gibi tabii felaketlerin yol açtığı hızlı değişimleri gidermek içinse çok kısa. Asitlik oranında görülecek böylesine ciddi bir değişimin okyanustaki yaşam üzerindeki etkileri henüz tam olarak bilinmiyor.

Kesin olan şu ki asitli suların karbonatı çözme özelliği mevcut. Tabii, bu durumda en çok etkilenecek canlıları da tahmin etmek zor değil. Bunlar, mercanlar ve bazı alg türleri gibi kalsiyum karbonattan yapılabakabuklara ya da dış iskeletlere sahip canlılar olacaktır. Yapısında kalsiyum karbonat bulunduran bu canlıların dışında, su dünyasının bütün sakinleri bu durumdan etkileneceklerdir. Peki, 'Biyoküre 2' deneyiyle oldukça dramatik seviyelere çıkacağı tahmin edilen karbondioksit miktarının okyanus hayatına tesiri ne ölçüde olacaktır? Dünyamız gibi kendine yeten ve kapalı

bir sistemdeki bu deneyde, günümüzde var olan değerin iki katı seviyesine ulaşacak karbondioksitin, bu tür hayvanlarda kalsiyum karbonat oluşumunu %40 oranında düşürdüğü görülmüş. Su ekosistemlerinde hayatî görevler üstlenen bu canlıları yıkıma götürecektir besin zincirindeki dengeler alt üst olabilir. Tabii bu deneyle sadece okyanus yaşantısında oluşabilecek yıkıma yoğunlaştık. Karada yaşayan varlıklar üzerinde oluşacak olumsuz etki başka bir inceleme konusu olarak değerlendirilebilir.

Yaşadığımız dünyada her şey emrimize verilmiş. Gündüzlerimizin sönmeyen lambası güneşimiz, gecelerimizin biricik kandili ay ve yıldızlar, her köşe başında paha biçilmez süslemelerle bezenmiş bu yeryüzü bizlere bedelsiz kiralanmış. Bu kira bedelinin tek karşılığı ise mal sahibini tanımak, dünya sarayının diğer kiracılarına sevgi ve saygı duyarak, mülküne zarar vermeden huzurla yaşamaktır. Kadir kıymet bilip, seçilmiş, şirin gezegenimizi cennete çevirme imkânı elimizde. “Cevahir kadrin cevherfüruşan anlar.” değil mi?

KIZILDERİLİ REİSİ VE PARA

Uçsuz bucaksız feza denizinde şirin, mavi bir gezegen özel dizaynıyla ve kılı kırk yararcasına, hassas nizam ve intizamıyla karşımıza çıkıyor. Peki, bu kadar benzersiz ve paha biçilmez malzemelerin kullanıldığı, her şeyin ve herkesin hem de her an düşünüldüğü yeryüzünü nasıl düşünmeliyiz? Sınırsız emellerimizle, 50-60 yıllık sınırlı ömür sermayemizle biz ve karşımızda onca güzelliği, kusursuz düzeniyle yeryüzü... Tam bu noktada iki insan tipi ve davranışıyla karşılaşırız:

Birincisi; sonsuz arzularımızın ve sınırsız emellerimizin, bün-yemize ebedî âlem için konduğunu, üzerinde geçici olarak yaşadığımız dünyanın ise sadece gerçek güzelliklere açılan süslü

bir koridor olduğunu, koridorun ötesinin ise, yeryüzündeki numunelerinin asıllarının yer aldığı henüz beş duyu organının algı kabiliyeti olan elektro- kimyasal iletim seviyesinin ulaşamadığı harikulâde bir âlem olduğunu bilerek hareket etmektir. Onun için hem harikalar dünyası, diğer bir tabirle cennet hem de ona açılan koridor olan Dünya'ya gereken saygıyı göstermelidir... Bu şekilde, iki tarafta da kârlı çıkmamız mümkün olacaktır.

Bir diğer davranış türü ise 'Vandalizm'i çağrıştıran insan kaynaklı olanıdır. Bu dünyanın bir hâkimi yok ve bu kadar nizam, disiplin varsa da bunlar tesadüflerin mahsulüdür! İnsan ve canlı hayatı da, kör tesadüflerin çarpık ellerinden her nasılsa mucizevî bir şekilde çıkmışlardır. Diğer âlem diye de bir şey yoktur... Ölene kadar har vurup harman savuralım. Bize kalmayan dünya ne olursa olsun...

Evet... Son birkaç yüzyıl, özellikle sanayi asrı yaşlı dünyamızı çok hırpaladı ve yaraladı. Her şeyi hakkıyla bilen ve sonsuz hikmetle yaratan hikmet sahibi Allah, evreni kendi yaralarını tedavi edecek bir elastikiyette tasarlamıştır. Ne var ki toprağı, havayı, suyu hatta uzayı bile öyle kirletir ve tahrip eder oldu ki insanoğlu; Dünya'mız ağır yaralandı. Şimdi herkes el birliği ile bu konuda zihin yorarken ve bu hususta ekoloji başta olmak üzere birçok ilim dalı ihdas edilmişken bir sese kulak verelim:

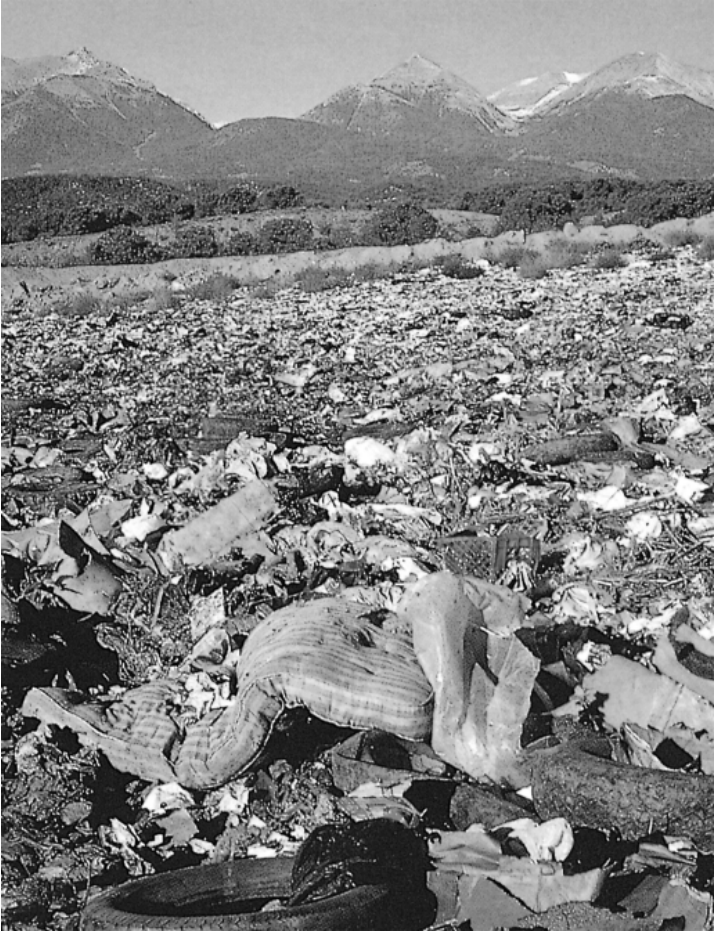
Yılların tecrübesini kavruk teninde, hüznünü alın kırıksıklarında taşıyan Kızılderili reisi, feryat eden ses tonuyla adeta inliyor:

Yalnızca en son ağaç kesildiğinde,

Yalnızca en son nehir kirletildiğinde,

Yalnızca en son balık tutulduğunda,

Yalnızca o zaman anlayacaksın ki para yenilmemiş.

YERYÜZÜ MEMURU

İnsan, şu dünyaya bir memur ve misafir olarak gönderilmiş, çok ehemmiyetli istidat ona verilmiş ve o istidada göre, ehemmiyetli vazifeler tevdi edilmiş. Ve insanı o gayeye ve o vazifelere çalıştırmak için, şiddetli teşvikler ve dehşetli tehditler edilmiş. (Bediüzzaman)

Kur'ân-ı Kerim, yeryüzünü tarif ederken, masum bebekler gibi korunup- kollanacağımız, beslenip, rahat edeceğimiz bir 'beşik'e¹⁴ benzetir. Başka bir yerde sanat, servet, zevk ve itibarımızın sembolü 'halı'ya¹⁵ kıyas edilir.

Yine Kur'ân-ı Kerim'de birçok yerde arza, yani yeryüzüne, hayatı ve canlı varlığını korumakla mükellef 'memur' nazarıyla bakılır. Bu zor memuriyeti yerine getiren memura yardım etmek, temel vazifelerimizden birisi olsa gerektir! Binaenaleyh yeryüzünü istediğimiz gibi sömüremez, kirletemez ve talan edemeyiz. Böyle bir davranış tarzı, görevli bir memura hakaret manasına gelir ki Kâinatın Sultanı hem burada hem de ötede cezasız bırakmayacaktır...

Allah, hikmetle yarattığı bu memuruyla yakından ilgilendiğini¹⁶, "O'na yükseleni"¹⁷, "düşen bir yaprak"¹⁸ bile takip ettiğini söylüyor:

"Biz göğü, yeri ve ikisinin arasındaki varlıkları gayesiz, boşuna yaratmadık. Bu sadece kâfirlerin bir zannı ve iddiasıdır. Artık o ateşten vay haline o kâfirlerin!"¹⁹

14 Tâ-Hâ: 20/53, Zuhruf: 43/10.

15 Nuh: 71/19

16 Ayrıntı için bkz.: Âl-i İmrân: 5/29, Mâide:5/ 97, İbrahim: 14/38.

17 Ayrıntı için bkz.: Hadid: 57/4, Mücadile : 58/7, Teğâbün: 64/4.

18 En'âm: 6/58

19 Sad: 38/27

İNSAN ELİ KARIŞ(TIR)INCA

EKOSİSTEME GİREN MİSAFİRLER

Yeryüzü, sayısız ve çeşit çeşit ekosistemlerin oluşturduğu dev bir ekosistem yumağı olarak tanımlanabilir. Orman, göl, deniz ekosistemleri; hatta değişik iklim özellikleri gösteren dünyanın değişik bölgelerindeki ormanlar, göller, denizler çok farklı hayat ortamlarına ev sahipliği yaparlar. Evimizdeki minik bir menekşe saksısının bile başlı başına bir ekosistem olduğunu düşünürsek, mavi küremizin ne kadar çeşitli ekosistemlere hayat kaynağı kıldığını anlayabiliriz. Bu ekosistemler içerisindeki hayatlar o kadar iç içedir ve birbirlerine bağımlıdır ki... Şu satırlar ne güzeldir:

“İç içe güzellik her yer, iç içe mana
Duruyor karşımda tabiat bir gül-ü râna
Sesler, renkler, buudlar.. bu ne müthiş hendese.
Vuruldum kâinat musikisindeki sese...”²⁰

20 Kâinat Musikisi, M. Fethullah Gülen, Kırık Mızrap, Nil Yayınları

“His ve duygularımızı birer bam teli haline getiren Allah, bizlere en nefis musikileri duyurmak için âdetâ kâinattaki görüntü ve hadiseleri de birer mızrap yapmıştır. Bu sebeple biz, koyun kuzu meleyişlerini, böcek ve kuş çığlıklarını, ormanların uğultularını, ırmakların çağlıtlarını, yağmurların şırıltılarını, ağaçların dal ve yaprak hışırtılarını, bulutların o mehip iniltilerini bir musiki gibi duyar, dinler ve coşarız.”²¹

Akıllara durgunluk veren hiyerarşik düzeni, sanki her an yüce bir nazar süzmekte... Âdetâ görülmez bir mucizevî el tarafından sürekli şekilde denetimi ve devamı sağlanmaktadır. İşin en güzel tarafı da bunca muhteşem işler olurken, bütün bunları yapan ve yaptırmanın hiç fark edilmemesidir. Mesela her gün tüketmek zorunda olduğumuz meyve, sebze gibi onca besini, birilerinden izin alarak temin etmek durumunda kalsaydık... Ya aldığımız besinleri yakıp enerji elde etmek, yani solunum yapmak için bizzat fotosentez yapan yeşil bitkilerle pazarlık yapmak durumunda olsaydık... Bu durumda içinden çıkılmaz ve çekilmez bir hayatın bizi kuşatacağını kavramak zor olmasa gerek. Söylenecek tek söz, sonsuz ilim ve ince hikmetlerle var eden kudretli Yaratıcı'ya teşekkür olmalı değil midir?

Ne var ki insanoğlu boş durmuyor. Yaramaz çocuklar gibi sonucunu düşünmeden habire tabiata müdahale ediyor. Yapılan bir araştırma masum bir müdahalenin bile, yaşam hiyerarşisinde ne gibi zincirleme kazalara sebebiyet verdiğini gösteriyor. Şöyle ki:

Bakir ve kapalı ekosistemlere, Alaska açıklarındaki Aleutian Takımadaları güzel bir örnek oluşturur. Bilim adamları, yeryüzünde henüz keşfedilmemiş birçok kapalı ekosistemin mevcut

21 M. Fethullah Gülen, Kâinat Mûsikîsi, tr.fgulen.com/a.page/eserleri/akademi.yazilari/2000.akademileri/a2286.html - 16k

olduğunu söylüyorlar. Bu yaşam birlikteliklerine dışarıdan sokulan yabancı bir tür bile her şeyi alt üst edebilir. Alaska açıklarındaki Aleutian Takımadaları'na kuzey enlemlerinde yaşayan bir arktik tilki (*Alopex lagopus*) popülasyonu getirilmiş. Aslında oldukça masum gibi görünen bu taşımının sebebi ekonomik temellere dayanıyor. Deniz yoluyla yapılan kürk ticaretinin 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başında çökmesiyle birlikte, yerel halk için yeni bir kürk ve tabii gelir kaynağı oluşturulması için adalara dışarıdan getirilen bu tilki türünün adalardaki yaşam sistemini alt üst edeceğini kim tahmin edebilirdi. Tilkiler adaların bazılarında yaşayıp çoğalırken, bazı adalara hiç tilki girmemiş. Bozulan tabii denge'nin nedenlerini merak eden bir grup araştırmacının tilki barındıran yedi ada ile, tilki bulunmayan bir başka yedi ada üzerinde yaptıkları inceleme, sisteme yabancı bir tür ithalinin, besin zincirinin en altına kadar yayılan bir yıkıma yol açabileceğini göstermiş. Araştırmacıların dikkatlerini çeken ilk husus, tilkili ve tilkisiz adalardaki bitki örtüsünün farkı olmuş. Tilkilerin girmediği adalar, uzun yapraklı leymus otlarıyla kaplıyken, tilkili adalarda egemen bitki örtüsü, tundralara özgü, yeri örtü biçiminde saran bodur otlar. Tundralaşmış adalarda dikkat çeken bir başka özellik de, Aleutian adalarının deniz kuşlarının üreme alanları olmasına karşın buralardaki deniz kuşlarının azlığı. Adaların hızla kırılaşmasının nedeni ortaya çıkmakta gecikmemiş: Tilkiler, üremek üzere adaya gelen deniz kuşlarını avlayarak kuşların sayılarında büyük azalışlara yol açıyorlar. Bu da deniz kuşlarının denizden karaya, fosforca zengin dışıkları yoluyla besin maddesi taşımaya engel oluşturuyor. Giderek fakirleşen toprak da zengin bir ekosistemi destekleyemiyor ve zayıf bir bitki örtüsüyle beslenmek zorunda olan hayvanlar tür ve sayı olarak azalıyorlar.

YER KABUĞU YIPRANIYOR!

2003 yılında ilk çekimi 'Matrix Reloaded' olarak gerçekleştirilen film, birçok özelliği ve aldığı ödüllerle adından çok söz ettirmişti. 'Matrix', çekim kalitesi, etkileyici efektleri kadar verdiği mesajlarıyla da epeyce tartışılan bir film oldu. Sinemanın da diğer basın- yayın organları gibi psikolojik savaş aracı olarak kullanıldığı günümüz dünyasında, tenkitlere dikkat edilerek seyredilmesi gerektiğine inandığımız filmde bir enstantane vardı ki üzerinde ciddi düşünülmesi gerekiyor: Mr. Smith, Morpheus'ı esir tutup işkence çektirir ve insanlığın kurtarılmış adası 'Zion' ile ilgili sırları ne pahasına olursa olsun öğrenmeye çalışır. Çözü kara, acımasız ajan Mr. Smith'in özgürlüğüne kavuşması için tek çözüm, Morpheus'ın beynindeki sırları deşifre etmektir. Erdemli bir karaktere sahip fedakâr komutan Morpheus ise insanlığın kurtarıcısı Neo'yu ve kurtarılmış ada Zion'u ele vermemek için âdeta ser verir, sır vermez. Bir ara Mr. Smith dayanamaz ve yasak olduğunu bile bile diğer ajanlarla irtibatını sağlayan iletişim aletini kapatarak Morpheus'a adeta kinini kusar:

"Siz bu evrenin yok edici, parazit virüslerisiniz. Bir yere yerleşir orayı tüketirsiniz, sonra başka bir yere yerleşir, koloniler kurar ha bire çoğalır, orasını da kurutursunuz. Bu dünyanın parazit virüsleri olan sizleri yok etmek evrene iyilik olacaktır..." şeklinde hakaretler eder. Ve hakaretlerine devam ederken diğer yandan hayatı şifreleri öğrenmek için psikolojik baskısını da artırmaya devam eder.

İşin ilginç tarafı ise, Morpheus'u ve onun temsil ettiği canlı grubunu dünyanın parazit virüsleri olarak suçlayan Mr. Smith'in ve onun halkının da diğerlerinden farklı olmamasıdır. Peki, bu durumda, kâinatın en şerefli olan ve her türlü canlı- cansız varlığı koruyan, kollayan hangi beşeriyettir? Tabî, terbiyesi bizzat Allah tarafından yapılan büyük Peygamber'in izini takip eden insanlık!

“Beni Rabbim terbiye etti. Ne güzel terbiye etti.”²² buyruluyor. Savaşta bile, değil insan ve hayvanlara, bitkilere bile gereksiz yere zarar verilmemesini²³ emreden Cenab-ı Hakk’ın rahmaniyet ve rahimiyetinin yeryüzündeki biricik temsilcisi olan sevgi ve merhamet Peygamberi Hazreti Muhammed’i (sallallahu aleyhi ve sellem) örnek alan beşeriyet. Gelin isterseniz hayalen asr-ı saadete Arap Yarımadası’na gidelim:

Bir muharebeden dönülüyordu. Dinlenme vaktinde, saha-beden bazıları bir kuş yuvası görmüş ve yuvadaki yavruları alıp sevmeye başlamışlardı. Tam o sırada anne kuş geldi ve yavrularını onların elinde görünce, orada çırpınıp pervaz etmeye başladı. Allah Resûlü bu duruma muttalî olunca fevkalâde celallendi ve hemen yavruların yuvaya konulmasını emir buyurdu.²⁴

İbn Abbas anlatıyor: “Allah Resûlü’yle bir yere gidiyorduk. Biri, kesmek üzere bir koyunu bağlamış, koyunun gözü önünde bıçağını biliyordu. Allah Resûlü bu şahsı: “Onu defalarca mı öldürmek istiyorsun.” diye azarladı.”²⁵

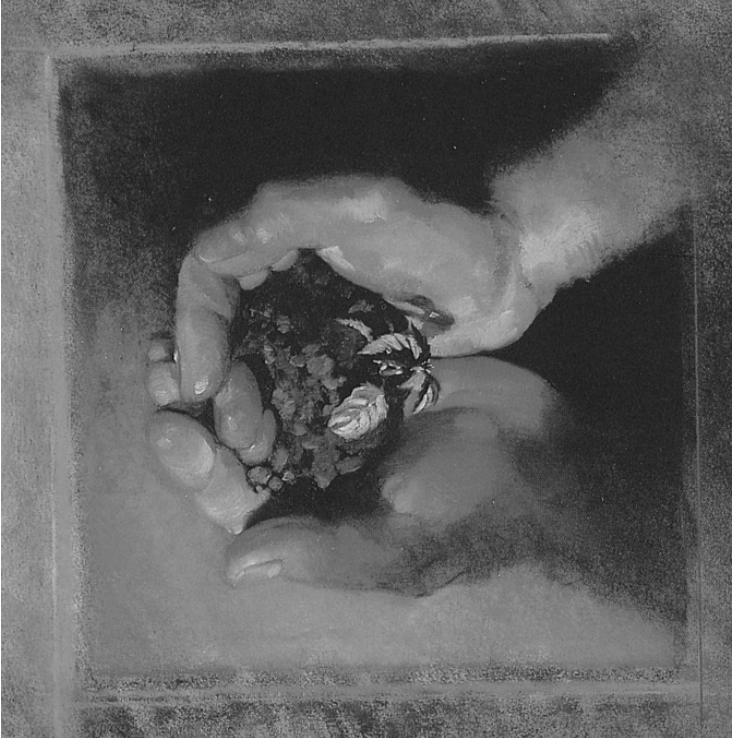
Şimdi bu ve emsalî vakaları bize nakleden Allah Resûlü’nün başka şekilde davranması mümkün mü? Sonra, O’nun ümmetinden öyleleri yetiştirecektir ki, adları “karınca çiğnemez efendi” olacaktır. Çünkü onlar ayaklarına zil takacak ve yolda böyle yürüyeceklerdir. Ta haşerele zilin sesiyle uzaklaşsın ve ayak altında kalıp ezilmesinler... Aman Allah’ım! Bu ne derin, bu ne evrensel bir şefkat ve merhamet örneğidir. Evet, O’nun rahmet dairesinden karıncalar dahi istisna edilmemiştir. Karıncayı bile ezmeyen bu insanlar acaba başkalarına zulmedebilirler mi?

22 En-Nebhâni, el-Fethu’l-Kebîr, I, 64

23 Mekke fethi.

24 Ebu Davud, Edeb 164

25 Hâkim, Müstedrek, 4/231, 233

Evet, eşyadan faydalanma noktasında âyet-i kerime ölçüyü belirliyor: “Yiyin, için fakat israf etmeyin; çünkü Allah israf edenleri sevmez.”²⁶

Mart 2005’te Science dergisinde neşredilen araştırma neticesi bu uyarının ne kadar yerinde olduğunu ispatlar nitelikte! Koca dağları yeryüzünden silen, devasa kanyonlar oyan ve uçsuz vadileri dolduran erozyonun, başlıca faktörleri olarak rüzgârı ve suyu

26 Âraf: 7/31.

biliriz değil mi? Oysa bir araştırma son 1000 yıl içinde bütün bu tabii basamaklarla birlikte gerçekleştirebildiğinden çok daha fazla miktarda toprağın yerini değiştiren müthiş etkiyi ortaya koydu. Dünyayı törpüleyen, yıpratın aslında insanoglundan başkası değildir. Karada, denizde, havada hatta uzayda bile birçok sorumsuz müdahaleler yapan insanın yer kabuğuna verdiği tahrip, akıllara zarar seviyelerde. İfadeleri abartı saymayın, çünkü rakamların dili sadece gerçeği ifade eder.

Michigan Üniversitesi'nden yer bilimci Bruce Wilkinson, insanların tabii dengeyi ne kadar bozduklarını ölçmek istemiş. Kendince bir plan çıkaran Wilkinson, evvela tarih öncesi zamanlardaki erozyon miktarını hesaplamaya çalışmayla işe başlamış. Bunun için, erozyonun son ürünü olan tortul kayaları incelemiştir. Araştırmanın ilk kısmının neticesi ilginç: Son 500 milyon yıl içinde oluşmuş tortul kayalardan, tabii erozyonun her bir milyon yılda yeryüzünden 24 metre kalınlığında toprağı eksilttiğini hesaplamış. İkinci bölümde günlük yaşantısı esnasında insanlığın tarım, otlak açılması, inşaat gibi faktörlere bağlı toprak- erozyon bağlamında oluşan yıpranmayı hesaplamış. İki araştırma neticesinde, erozyon tahminlerini birleştirerek bu şekilde insanın erozyona katkısını hesaplamış. Yeryüzüne eşit olarak yıpranma dağıtımı yaptığımızda korkunç bir rakamla yüzleşmiş oluruz: Dünya üzerinde her bir milyon yıla mukayese edildiğinde 360 metre kalınlığında bir toprak tabakasını kazımış oluyoruz. Bu şu demektir; tabii basamaklara bağlı olarak oluşan erozyonun 15 katı!.. Araştırmacı bu durumu şöyle somutlaştırarak araştırmasını sonuçlandırıyor: Bu hızla sürecek bir erozyonun taşıyacağı toprak, Kuzey Amerika'da tabii basamakların yüz binlerce yılda oyduğu Büyük Kanyon'u yalnızca 50 yıl içinde doldurabilecek kütlede. Doktor Wilkinson'a göre bu hesaplamalar ayrıca, geç-

mişten günümüze uygulanagelinen tarım tekniklerinin tekrar elden geçirilmesi gerektiğini gösteriyor. Dünya büyük ama sınırsız değil!

İnsanoğlu tabiata müdahale ederken sınırlarını iyi hesap etmeli. Hepimiz, feza denizinde kendisine çizilen yörüngesinden hiç sapmadan yüzüp giden dünya gemisinde yaşıyoruz. Gemimize el birliğiyle ne kadar dikkat edersek seyahatimiz de o denli zevkli ve güvenli olacaktır. Ne dersiniz?

YETKİMİZ NE KADAR?

Çocuklar ne kadar çok sevilir... Nasıl sevilmesin ki konsantre sevgi küpü gibidirler. Aslan, kaplan gibi en korkunç vahşi hayvanlar bile oralarını buralarını çekiştiren minnacık, güçsüz, çaresiz yavrularına zarar vermezler.

Afacan kardeşiniz veya cennet kokulu, nur topu yavrunuz biraz büyüüp evi dağıtan minik, sevimli bir canavara dönüştüğünde ne yaparsınız? Nasıl engellersiniz onu? Zira yaramazlığın sınırı aşıldığında yavrunun kendisi zarar göreceği gibi herkes adına da bir felaket oluşabilir. Eline bir pastel boyayı alıp kapıları, duvarları renklendirmek, sizin anlayış seviyenizin üzerindeki (!) ileri sanatını (!) ısrarla icra etmek isteyebilir. Hatta bu masum isteğini defter, kitap veya önemli evraklarınızda da sergilemeyi arzu edebilir. Tabii, bu arada kendine de zarar verebilir. Onun için onu hiç yalnız bırakmaz, masum yaramazlıklarına göz yumsanız da oluşabilecek zararın boyutu büyüyeceğinde, içinizi dağılayacak hıçkırıklarına aldırmadan özgürlüğünü kısıtlamaktan geri durmazsınız. Zira ateşi denemek isterken evi yakabilir veya her zaman annesinin elinde gördüğü bıçakla oynamak isterken hiç istenmeyecek neticeler oluşabilir. Onun iradesinden ve anlayış

kapasitesinden katbekat fazlasına sahip olduğunuz için bu gibi durumlarda yerinde müdahalelerinizle zarar gelmesini engellersiniz. 'Cıs' der ateşin yakıcılığını öğretir, 'uf' uyarısıyla acı hissini anlatmış olursunuz.

Bu dünyayı var eden Kudret eli belli yollarla uymamız gereken kuralları bize bildirmiş, sınırlarımızı çizmiştir. İnsanoglunun cüzî, küçücük iradesiyle onu yaratanın mutlak, küllî iradesi mukayese kabul eder mi? Ancak biliyoruz ki, yaratıklar arasında gelişmiş iradeye sahip olan tek varlık insanogludur. Etrafımızda emrimize verilmiş bütün varlık bizimle birlikte aynı evi paylaşıyor, onların da belli hakları var. Dolayısıyla değiştirilmesi mümkün olmayan, taşınamayacağımız, alternatifsiz biricik evimize yine irademizi kullanarak zarar verecek olursak cezasını göreceğimiz gün gibi aşikâr. Bebekler misali, biricik dünya sarayımızda yaşarken her istediğimizi yapamayız. Eşyaya müdahale sınırlarımızın olması aslında yine kendi iyiliğimiz içindir. Maalesef yaşadığımız dünyada, büyük şair ve yazar Necip Fazıl Kısakürek'in ince teşbihiyle, "bir yumurtasını pişirmek için dünyayı ateşe verebilecek insanlar" az değil!..

Kutsî beyan içerisinde, “Gerçekten Biz Âdem evlatlarını şerefli kıldık, karada ve denizlerde kendilerini taşıyacak vasıtalar nasip ettik, onlara helâl ve hoş rızklar verdik ve onları yarattığımız varlıkların çoğuna üstün kıldık.”²⁷ denilmesi bizim için bir gurur ve şükür vesilesidir. Bu durum omuzlarımıza ağır bir sorumluluğu da yüklüyor; bütün varlıkların hamisi, koruyucusu olma sorumluluğunu...

Kurân-ı Kerim’de hayvanların ve bitkilerin haklarından da sıkça bahsedilmesi çok düşündürücüdür. Sevgi ve şefkat peygamberi Hazreti Muhammed’in (sallallahu aleyhi ve sellem) inci mercan sözlerinden vereceğimiz örnekler, 1500 yıl öncesinden tatlı ışıltılarıyla önümüzü aydınlatıyor, ekoloji bilimine ölçü taşı oluyor.

Efendiler Efendisi evlatlığı ve çok sevdiği Üsâme Bin Zeyd’e (r. a.) “Ey Üsâme, acıkan ciğer sahibi her hayvan hususunda dik-

27 İsrâ: 17/70.

katli ol; kıyamet günü Allah'a şikâyet edilirsin.”²⁸ derken onun şahsında bütün çağlara sesleniyordu. Bu konuda o kadar çok ikaz mevcut ki tamamını kısıtlı sayfalara almamıza imkân yok. Kendi tarihimizde hayvanlara, canlı varlıklara karşı şefkatimiz, merhametiz saymakla bitmez. Bu hususta çok hatıramız vardır. Hatıraları bizim için sonsuz hazine olan Bediüzzaman'ın bir hatırası:

Molla Hamid Ekinci anlatıyor:

Bediüzzaman bir gün talebelere “Ben tesbihatımla meşgul olacağım, siz gidip gezin.” demişti.

Bu gezinti sırasında bir taşın üstünde, bir kertenkeleyi öldürmüştüm. Dönüşte Üstad ne yaptığımızı, nerelere gittiğimizi sordu. Ben de gezdiğimiz yerleri anlattım. Sonra da bir kertenkeleyi öldürdüğümü söyleyince, Üstad çok üzüldü. Bana:

“Evin harap etmişsin!” dedi. Ben de “Bizde yedi kertenkele öldürenin bir hac sevabı söylerler.” dedim. Bu defa Üstad: “Otur da konuşalım, kim haklı, kim haksız?” buyurdu ve ekledi:

“O hayvan sana taarruz etti mi?

Hayır.

O hayvanın rızkını sen mi veriyorsun?

Hayır.

Sen mi yarattın?

Hayır.

Bu hayvanların niçin yaratıldıklarını, yani fitrî vazifelerini biliyor musun?

Bu hayvanı yaratan Hâlık senin öldürmen için mi yaratmış? Sana kim dedi öldür? Bu hayvanların yaratılışında binlerle hikmet

var. Bu hikmetler saymakla bitmez. Onu öldürmekle hata etmişsin!” diye bana orada ders verdi.²⁹

Hayvanlara saygı ve merhamet hususunda günümüz insanların bu ikazlara ne kadar da ihtiyacı var... Sıradan zevkleri için hayvanları katleden sözüm ona çağdaşlar bu yüce ufka kıyasla, fezanın derinliklerinde müthiş hızlarla yıldızlar arası ilerleyen bir füzeyle yerde karınca yürüyüşü hareket eden bir termitin hızı gibi cüce ve yalın ayak kalacaklardır. O'nun kutlu beyanları içerisinde, özetle, hayvanlar boş yere öldürülemez, talim atışlarında hedef olarak kullanılmaz ve susuz bırakılmazlar. Yük hayvanlarına yorucu, fazla yük vurulamaz, kuş yuvası bozulamaz, yavrularına dokunulamaz ve yumurtaları toplanamaz. Zorunlu olmadıkça avlanılmaz. Karınca, kurbağa, hüdhüd gibi ekolojik dengenin korunmasında rolleri olan canlılar öldürülemez. Sevgi ve merhamet zirvesinin beyanlarında çevreyi kirletemeyeceğimiz, bitkilerle, özellikle ağaçlara savaşta bile zarar verilemeyeceği sıkı sıkıya tembihlenmiştir.

Tabiata saygı, İslam dininde sağlam bir esas olarak karşımıza çıkar. “Tabiata tasarruf yetkimiz ne kadardır?” sorusu akıllardan çıkmaması gereken bir meseledir. Yaramaz bir bebek gibi feza denizinde sakin sakin yüzen, bindiğimiz dünya gemisini tahrip edip batırmaya kimsenin hakkı yok! Halk ozanımız Âşık Veysel'in yeryüzüne saygı dersine kulak verelim:

29 Son Şahitler c. 1, s. 119-120

KARA TOPRAK

Dost dost diye nicelerine sarıldım
Benim sadık yârim kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yorulduğum
Benim sadık yârim kara topraktır

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü isteğim topraktan aldım
Benim sadık yârim kara topraktır

Karnın yardım kazmayınan belinen
Yüzün yırttım tırnağınan elinen
Yine beni karşıladı gülünen
Benim sadık yârim kara topraktır

İşkence yaptıkça bana gülerdi
Bunda yalan yoktur herkes de gördü
Bir çekirdek verdim dört bostan verdi
Benim sadık yârim kara topraktır

Havaya bakarsam hava alırım
Toprağa bakarsam dua alırım
Topraktan ayrılısam nerde kalırım
Benim sadık yârim kara topraktır

Dileğın var ise Allah'tan
Almak için uzak gitme topraktan
Cömertlik toprağa verilmiş Hak'tan
Benim sadık yârim kara topraktır

Hakikat ararsan açık bir nokta
Allah kula yakın kul Allah'a
Hakk'ın hazinesi gizli toprakta
Benim sadık yârim kara topraktır

Bütün kusurlarım toprak gizliyor
Merhem çalıp yaralarım düzlüyor
Kolun açmış yollarımı gözlüyor
Benim sadık yârim kara topraktır

Her kim olursa bu sırra mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün gelir Veysel'i bağrına basar
Benim sadık yârim kara topraktır.

KIYAMET NASIL KOPAR?

KIYAMET AKTÖRÜ

Evet, nasıl ki insan küçük bir âlemdir, yıkılmaktan kurtulamaz; âlem dahi büyük bir insandır, o dahi ölümün pençesinden kurtulamaz. O da ölecek, sonra dirilecek veya yatıp, sonra subh-u haşirle (Haşir sabahı) gözünü açacaktır. (Bediüzzaman)

Hayatını doğru yaşamış biri hiç ölümden korkar mı? Tabî ki hayır! “Her nefis ölümü tadacaktır.”³⁰ hakikati bir gün hepimizde tecelli edecek. Ancak ömrümüzün son dönemecine koca bir ömr-ü hederle girersek, “Büyük Buluşma”da nasıl hesap veririz sonra? Rivayet edilir ki: Hayatını yanlışlıklarla yaşamış, ömrünü heder etmiş bir adam vardır. İnsan olmanın sorumluluğunu hissetmemiştir bir kerecik olsun. Dünyada her nesneye biçilmiş bir ömür var. Adamcağızın da ömür sermayesi tükenir, vazifeli meleğinin

30 Âl-i İmrân: 3/185

vesile olduğu ölümün soğuk yüzüyle karşı karşıya kalır. Eyvahlar haykırır ama nafiye, iş işten geçmiştir artık. Bu ruh haletinin baskısı altında başkalarını suçlamaya başlar... Ölüm meleğine: “Bana bir gün öleceğimi kimse hatırlatmadı ki yaşantıma çekidüzen verseydim. Şimdi de gelmiş tatlı canıma kastediyorsun.” der. Bunun üzerine Azrail (aleyhisselâm): “Onca hastalık geçirdin, ölüm aklına gelmedi diyelim. Yaşın ilerledi, gücün zayıfladı, saçlarına aklar düştü... Yetmedi, etrafında birçok insan bir bir göçüp gittiler. Bu imtihan dünyasının kapılarının bir gün sana da kapanacağını nasıl düşünemedin? Akan suların denizlere döküldüğü gibi ömür sermayenin ölüm vasıtasıyla sonsuzluk ummanına doğru hızla yol aldığı fikri her aklına geldiğinde unutmaya çalışmadın mı? Yazık ki kendini aldatmış oldun.” der ve bir başka boyutun koridorlarını aralayan, ötelere açılan kapının tokmağını çevirir. Ve sonrası: “İnsan, emek ve gayretinin neticesinden başka şey elde edemez. Bu emeğinin semeresi de ileride ortaya çıkacaktır.”³¹ hakikatiyle yüzleşme zamanı.

Her varlık bir gaye üzerine gelir bu dünyaya ve bir gün mutlaka bu dünyadan ayrılacaktır. Ömürlerimiz gibi bir gün dünyamızın da sayılı günlerini tamamlayacağını biliyoruz. Kutsal kitaplarda olduğu gibi bilim de kendi dili ve yöntemleriyle bu gerçeği ifade ediyor. Hepsi bir “Son”dan bahsediyor ki bu ürkütücü sonun adı “Kıyamet”tir.

Bilim adamları, dünyanın sonunu getirecek kıyametin çeşitli sebeplerle oluşacağını düşünüyorlar ve bu sebeplerle ilgili senaryolar üretiyorlar. Bütün bu kıyamet senaryolarının baş aktörlerinden birincisi ne yazık ki insanoğlunun ta kendisi. Hikâyedeki sorumluluklarını unutup hiç ölmeyecekmiş gibi ömrünü heder

31 Necm: 53/39-40

eden ve sonunda geri dönüşü olmayan büyük bir pişmanlıkla tanışan adam gibi, dünyamızın sonunu kendi ellerimizle hazırlıyoruz. Dünyamızın üzerinde durduğu dengeleri, acil, küçük çıkarlarımız için alt üst etmekten çekinmiyoruz. Dünyayı yaralayarak, tahrip ederek kullanmanın yanlışlığını vicdanımızın doğru sesi haykırıyor; ancak bu sesi çoğu zaman hafızamızın dipsiz kuyularından birine havale ediyoruz. ‘Bir kerecikten ne olur ki...’ fikri her seferinde hırslarımızı kamçılıyor ve yanlışlarımız büyüyerek devam edip gidiyor. Bilim adamlarının ürettiği ürkütücü “Son” senaryoları, “Nereye kadar?” sorusunu bir kez daha akla getiriyor.

KIYAMET NEDEN KOPAR?

Evet, evet, evet! Eğer kâinattan risâlet-i Muhammediyenin (aleyhissalâtu vesselâm) nuru çıksa, gitse, kâinat vefât edecek. Eğer Kur’ân gitse, kâinat divâne olacak ve küre-i arz kafasını, aklını kaybedecek, belki şuursuz kalmış olan başını bir seyyâreye çarpacak, bir Kıyâmeti koparacak. (Bediüzzaman)

“Biri yer biri bakar, kıyamet ondan kopar.” demiş atalarımız. İçimizdeki ‘ego’, yani ‘ben’ kara deliğinin iflah olmaz girdabından kurtulup şöyle bir etrafımıza bakabilirsek dünyanın dengesinin, birlikte yaşama, yardımlaşma ve paylaşma gibi temel direkler üzerine kurulmuş olduğunu görürüz. ‘Biri yer biri bakar...’ atasözü aslında, sosyal dengesizliğin yaşandığı bir toplumun, kendini yok edecek kıyamet mekanizmasının düğmesine bastığını işaret ediyor. Bu psikolojik tahlil, özde insanoğlunun bencil, yıkıcı özelliğini işaret ediyor. Ruhî buhran, diğer bir deyişle psikolojik anormallik şeklinde ifade edilebilecek bir olgudur, ben merkezlilik ve tabiatı idraksizce tahrip...

İnsan hayatına, onuruna ve haysiyetine kasteden manasız savaşlar insanlık tarihi boyunca devam edegeldi. Savaşlar, insanın kendi varlığına verdiği zararların yanında tabiata da çok zarar veriyordu. Yaratılıştaki mucizevî esneklikten dolayı her şeye rağmen insanlık varlığını sürdürüyor, ekosistem de yirmi- otuz yıl içerisinde yaralarını sarıp, kendi kendisini tedavi edebiliyordu. Ne var ki 21. asır teknolojik gelişmeleri, aşırı derecede artan endüstriyel üretim ve bir bakıma atom enerjisi gibi yanlış ellerde çok tehlikeli olabilecek enerjilerin keşfi, bu dengeyi bozdu. Tabir yerindeyse, dünya binasının kirişinin çivisi çıktı.. çıkacak. “Teknofelaket” olarak adlandırılan süreç hızla mesafe alırken, yapılacak en acil iş gerekli önlemi almak olmalı.

Entelektüel tarihimiz göz kamaştırıcı başarılarla dolu. Mikro âlemden “Nanoteknoloji”nin inceliklerinden, DNA’nın sırlarından tutun da uzayın derinliklerine uzanan ilmî zaferlerimiz mevcut. Ne var ki bütün bunların yanında, teknolojiyi her zaman çok doğru amaçlar için kullandığımız söylenemez. Kötü niyetli insanların eline geçen bu teknolojiler yardımıyla geliştirilen silahların insanların yaşamlarını yitirmelerine neden olmasının yanı sıra korkunç bir tabiat tahribine neden olduğunu üzülen gözlemliyoruz. Toprağın, havanın ve suyun endüstriyel atıklarla kirlenmesi, nükleer atıklar, ozon tabakasındaki delik, ormansızlaşma nedeniyle gezegenimizin gerek duyduğu oksijenin yok olması, yiyecek ve içeceklerdeki zararlı katkı maddeleri... Bütün bunlar kendi sonumuzu kendimizin getirdiğinin işaretleri, kıyametimizin ayak izleri değil mi?

ENGELLER AŞAN DÜNYA...

Bu şirin gezegen ne engeller aştı, ne badireler atlattı. Yeryüzü, halifesi insanoğluna layık hale gelinceye kadar, hararetlendi, soğudu, çatladı- patladı ve çalkantılar geçirdi... Tabii hepsi bir plan dahilinde ve kusursuz planlayıcının kontrolünde meydana geldi. "Gökleri ve yeri hak ve hikmet'le yaratan O'dur."³² Bitki, hayvan, canlı- cansız çevresiyle, harika, mucizevî bir uyum içerisinde var edildi insan. Onca çalkantıdan sonra müthiş bir denge kuruldu yeryüzünde.

Milattan önce 79'da "Pompei", 1815'de "Tambora" ya da 1980'de "Saint Helens Yanardağı" bir merkezden emir almışçasına hışımla kükrüyor ve çevrelerindeki binlerce metre alanı tahrip ediyordu. Hindistan'da Decca volkanik patlamaları 65 milyon yıl önce, yani dinazorların ortadan kalktığı düşünülen dönemde faaliyetine geçmiş. Akla gelen soru şu: "Yeryüzünde bu denli büyük

32 En'am: 6/73

bir yıkıma sebebiyet verecek volkanik hareketliliği ne, nasıl tetiklemiş olabilir? Dünyanın merkezinde, deyim yerindeyse, uyanan dev tekrar bu denli harekete geçebilir mi? Kâinattaki işleyişi sebepler dairesinde, bir kanun ve disiplin içerisinde gerçekleştiren sonsuz kudret, dünyada koca bir devri kapatacak zincirleme olaylarda nasıl tecelli etti?”

Bilim adamları, dinazorların yok olmasına sebep olan etkenin yeryüzüne çarpan devasa gök cisimleri olduğu kanaatinde. Bazı araştırmacıların görüşleri ise; düşünülen dev bir “asteroit”in yer kabuğundaki tektonik levhaları kırarak kadar şiddetle Dünya’ya çarptığı ve bunun sonucu olarak çok büyük yer kabuğu hareketlerinin başladığı yönünde. ‘Chixulub’ olarak tanıdığımız asteroidin, Dünya ile adeta sarmaş-dolaş olması neticesinde Meksika’nın Yucatan Yarımadası’nın ucunda aşağı-yukarı 180 kilometre derinliğinde bir krater açılmış ve bu ilginç buluşma dünyada bir devrin kapanmasına vesile olmuş. Önerilerine çıkan her şeyi tümüyle yok eden 300 metrelik lav akıntısının yol açtığı tahribata, patlamaların sebep olduğu dumanın atmosferi kaplayarak ve “asit yağmurları” şeklinde yeryüzüne inerek yardım ettiği öngörülüyor. Atmosferi kaplayan gaz tabakasının su buharıyla kimyevî reaksiyona girmesiyle oluşan asit yağmurlarının, buzul çağının başlamasında önemli bir unsur olduğu düşünülüyor.

Decca lav ovalarına yol açan yanardağ patlamalarının, her ne kadar insan havsalasını zorlasa da Sibirya’da, tahminen 250 milyon yıl öncesi zamanlara denk düşen volkanik patlamaların yanında küçük bir havaî fişek gösterisi gibi kalacağı söyleniyor. Sibirya’daki dev bazalt oluşumunu gerçekleştiren patlamaların 600 000 yıl sürdüğü tahmin ediliyor ki bu olayın, bir başka deyişle türlerin % 90- 95’inin yok olduğu düşünülen ve ‘Permiyen Dönem’ şeklinde isimlendiren devre rastgelmiş olabileceği muhtemeldir.

NÜKLEER FELAKET

“Hayatımın en büyük hatası, başkan Roosevelt’e atom bombasının yapılabileceğine dair yazdığım tavsiye mektubudur.” (Albert Einstein)

Kâinatın mutasarrıfının, kudreti sonsuzun, insana kendini tanıtmak, “Bir”liğini hissettirmek için eşya üzerindeki ince işleyişlerini, harika süslemelerini anladıkça hayret ve hayranlığımız katlanarak artıyor. “Bir şeyden her şeyi yapmak ve her şeyi bir tek şey yapmak, her şeyin Hâlikına has bir iştir.”³³ Maddenin temel parçacıkları, atomları ele alalım mesela. Canlı cansız, katı sıvı veya gaz, sert yahut yumuşak eşyanın bütününün temel yapısı, proton, nötron, elektron ve bunlara bağlı bir kısım diğer parçacıklardan oluşan atomdur. Yani bir manada kâinatta gördüğümüz her şey, bir şeyden köklenerek oluşturulmuştur. Bunun yanında Rabbiniz, çok küçük bir şeye, aklımızın alamayacağı büyük vazifeler yükleyerek, Hakîm isminin yansımalarını hikmet nazarlarımıza havale etmiştir. Metallerin elektriği iletme ve şekillendirilebilme kabiliyetleri atom elektronlarına kodlanmış harika bir özelliğe dayanır. Daha bunun gibi sonsuz hikmet pırıltılarından biri de, atom dediğimiz bu küçücük memurların özüne sıkıştırılmış müt-hiş enerjidir. Geçtiğimiz yüzyıla kadar bilinmeyen bu enerjinin adı “Nükleer Enerji” olarak bilim tarihindeki yerini alacaktır. Ancak ne hazindir ki, bu enerji insan ve varlık yararına değil, büyük bir yıkım ve tahrip için kullanılmıştır.

33 Sözlür s. 78, Işık Yayınları

Bunları ifade ederken maksadımız ilme, fenne ve tekniğe küskünlük değildir. “Çağ ve Nesil” isimli kitabın da “İlim ve Tekniğe Küskünlük” başlığı altında irdelenen bu durum hakikati enfes bir şekilde ortaya koyuyor:

“Evet, ilim ve teknik insanın hizmetindedir ve ondan korkmak için, ciddî hiçbir sebep de mevcut değildir. Tehlike ilmilikte ve ilme göre bir dünya kurmada değil; tehlike cehalette, şuarsuzlukta ve mesuliyet yüklenmeden kaçınmaktadır.

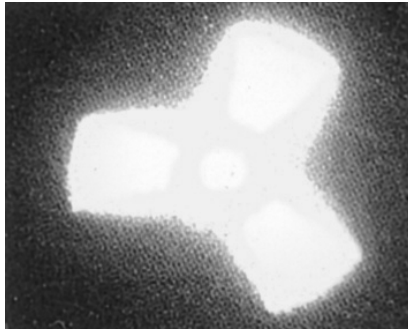
Binâenaleyh, ilmin ve tekniğin getirdiği şeylere düşmanlık yerine, onu insanlığın saâdetini hedef alacak şekilde kurmak gerektir. İşte bugün insanoğlunun en büyük meselesi de budur. Yoksa ne feza asrının önüne geçmek, ne de atom ve hidrojen bombası düşüncesini beşerin kafasından silmek mümkün değildir.

Öyle ise, önümüzde bir tek yol kalıyor; O da, nâehlin (ehil olmayanın) elinde öldürücü bir silah haline gelen ilim ve onun “ürünlerine” sahip çıkıp; insanlığın dünya ve ukbâ mutluluğunu hedef

alan bir dünya kurmaktır. Aksine makineye küfür savurmanın, fabrikaya lânet yağdırmanın kazandıracığı hiçbir şey yoktur. Makine işleyecek, fabrika da tütüp duracaktır. Ve tabii, kafa- kalp izdivâcına yükselmiş hakikat erleri, korku ve küskünlükten vazgeçip, eşya ve hâdiselerin içine girecekleri âna kadar, ilim de, ilmin semereleri de insanlık için zararlı olmaya devam edecektir.

Onun içindir ki, ilim ve onun getirdiğinden korkmamalıyız. Bu korku her çeşit faaliyeti felce uğratar. Asıl korkulacak şey, onun hangi ellerde olduğu keyfiyetidir. Sorumsuz bir "azınlığın" elinde ilim, bir felakettir ve dünyayı cehenneme çevirmeye yeter ve artar. Einstein, atomu bir canavara kaptırdığını ancak, Hiroşima ve Nagazaki'nin savrulan külleri arasında anlayabilmiş ve ağlaya ağlaya Japonyalı âlim dostundan özür dilemişti. Ne kadar geç kalınma...!

İnsanlık, meleğin elindeki silahtan zarar görmemiştir. O, zararı, canavar ruhlardan, hakkı kuvvette görenlerden, doyma bilmeyen hırslardan görmüştür. Bundan böyle de o, iman ve ilmi mezc edip kendi dünyasını kuracağı âna kadar aynı şekilde devam edecektir. İnsanımızın içinde yaşadığı dünyayı idrâk dileğiyle..."³⁴

ATOMUN SIRRI ÇÖZÜLÜYOR

Albert Eistein'in atom bombasının yapımına doğrudan katılmadığı söylenir. Ancak, Hiroşima ve Nagazaki'nin savrulan külleri arasında Japonyalı âlim dostundan özür dilemesi ve ölümünden saatler önce, ABD başkanı Roosevelt'e yazdığı mektubu hayatının en vahim hatası olarak nitelemesi masum olmadığını anlamamız için yeterli. Japon âlim, Einstein'ın, "Üzgünüm dostum, atomu canavarla kaptırdım." şeklinde ifade ettiği pişmanlığını binbir elem ve üzüntüyle dinliyor ve tavırlarıyla artık özrün de çok geç olduğunu ima ediyordu.

Atom içerisindeki muazzam enerji, Einstein'ın meşhur Relativite teorisiyle (1905) ortaya çıkmıştı. Einstein, bu teoriyi 1905 yılında bilim dünyasının önüne koyduğunda insanlık tarihinde görülmemiş güçte bir bomba aklından geçiyor muydu, bilinmez; ancak atom bombası bu teoriyle ortaya konulan $E = mc^2$ formülüne dayanıyordu. Buna göre, parçalanamaz zannedilen atom parçalanabilir ve şaşırtan bir enerji hâsil edebilirdi.

Einstein'ın mektubu, başkanı etkilese de önceleri ikna etmeye yetmedi. Ancak zeki ve kurnaz danışman Roosevelt'i ikna etmeyi başaracaktı. Tarihler 1943'ü gösteriyordu ki "Manhattan District Project" resmen başlatılmış oluyordu.

Roosevelt, 1945 yılının sıcak bir ilkbaharının nemli ve sıkıntılı havasında öğlenden sonra dört sularında ani bir beyin kanamasıyla ölünce, başkanlık koltuğu başkanın yardımcısı Harry S. Truman'a geçti. Harry S. Truman, alelacele ABD'nin 33. başkanı seçildi. Başkanlar değişse de projeler değişmeyecekti. O ana kadar atom bombası çalışmalarından haberi olmayan Truman, "Top Secret Ultra", yani "Çok Çok Gizli" ibaresiyle "... Bu öyle bir bomba ki, insanlık tarihinde eşi ve benzeri görülmemiş şiddette

bir silâhtir.”³⁵ haberini veren kişi projenin sır kutusu, Roosevelt’in savaş bakanı Henry Stimson’dan başkası değildi.

Sıkı çalışmaların neticesi, üç adet atom bombası üretildi. Bunlardan ilki deneme gayesiyle Alamogordo’da deneme alanında patlatılan bombaydı. Bununla neredeyse aynı özellikleri taşıyan ve “Fat Man, Şişman Adam” ismi verilen İkincisi Hiroşima’ya bırakıldı. Bu 10 000 pound ağırlığındaki korkunç bomba, 21 000 ton yüksek etkili patlayıcının tesirine denk yıkım gücüne sahipti. Üçüncüsü, tarihe en acımasız “Little Boy, Sıska Adam” olarak geçen ve o tarihe kadar hiç denenmemiş bir uranyum bombasıydı. 9000 pound ağırlığındaki masum isimli bomba, 15 000 yüksek etkili patlayıcının tesirine denk yıkıcı kuvvetiyle Hiroşima’yı yerle bir etmeye yetti. O anki irade, bu korkunç bombalara yol verdi. Hâlâ o topraklarda ot bitmiyor; insanlar, hayvanlar dünyaya daha merhaba derken, baştan özürlü doğuyor ve bunun önüne artık kimse geçemiyor. Çünkü bir kez daha, yıkımın ve tahrip etmenin kolaylığı; yapmanın ve inşa etmenin zorluğuna galip geliyordu.

Lancing Lamont, J. Robert Oppenheimer’in başkanlığında çalışan düzinelerce atom fizikçisiyle birlikte 16 Temmuz 1945’te New Mexico, Alamogordo’da şafaktan hemen önce gerçekleştirilen ve dünyada dengeleri değiştirecek olan patlamayı, kitabında³⁶ şöyle anlatır:

“Alev alev yanan bir jetin içinde yukarı doğru fırlayan iğne başı büyüklüğünde parlak bir ışık karanlığı deldi, ardından korkunç bir beyaz ışık çözü ağırttı. Saatler 05:24:45’i gösteriyordu.

35 The National Security Archive, George Washington University Labrory. www. gwu. edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB162/index. htm

36 The Day After Trinity, Lancing Lamont, (Bilimin Arka Yüzü, Tübitak Yayınları’ndan alınmıştır.)

O çan biçimli alevin bir saniyeden daha az bir süre boyunca verdiği ışığın şiddeti yeryüzünde o ana kadar elde edilmiş herhangi bir ışığın şiddetinden daha büyüktü. Başka gezegenlerden de görülmüş olabilirdi. Merkezindeki sıcaklık güneşin çekirdeğindeki sıcaklığın dört katı, yüzeyindeki sıcaklığın ise on katından fazlaydı. Altındaki toprağı geçerten basınç 100 milyar atmosfer basıncının üzerindeydi. Yayıdığı radyasyon, dünyadaki bütün radyumun verdiği ısımanın (radyasyonun) bir milyon katına eşitti.

Bu azgın fırın içinde kalan bütün canlılar öldü. Taban kısmında yassılaştı ve kaynaşıp dört bir yönde kabaran erimiş kara tozdan bir etek halini alan ateş topu, bir milisaniye içinde yere çarptı. Yirmi beş milisaniyede yerden Washington Anıtı'nı örtecek bir yüksekliğe çıktı. Topun kıpkızıl kubbesi saniyenin onda sekizi süresinde Empire State binasını geçebilirdi. Şok dalgası son hızla çölü aştı.

İnsanlar sonra yaklaşık 0,8 kilometrelik bir genişliğe ulaşan ateş topuna bakmak için döndüler. Genişlemesinin durup durmayacağını merakı içindeydiler. Birçoğu, heyecanlanıp kara gözlüklerini fırlattı ama yıllardır görmek için bekledikleri şeyi gözden kaybettiler. Üstte ise sessiz bir tokalaşma ve heyecanlı mırıltılar vardı. Heyecan dolu sesler sağır edici bir gürültüye dönüştü. Havayı yırtan bir sevinç çığlığını, gözlemcilerden birine 'tarih öncesi vahşilerin dinsel törenleri' izlenimi veren çılgın bir hoplama takip etti..."³⁷

37 Bilimin Arka Yüzü, Berry Adrian, TÜBİTAK Yayınları, s: 230

Maalesef Manhattan başlangıç oldu, devletler “Bir tane de bizde olsun...” diyor ve sıkı bir yarış başlamış oluyordu. Bu, hayırda yarış değildi kuşkusuz... Korkulası sonu hesap edilmemiş korkunç bir güç yarışı... Bilinen rakamlarla şu an Rusya'nın BDT ile 10 100, ABD'nin 8500, Fransa'nın 482, Çin'in 284, İngiltere'nin 234 nükleer bombası var. Bu devletleri, 50 ile 100 civarında atom bombası ile İsrail, 80 taneyle Hindistan, 25 tane atom bombası yapma kapasitesiyle Pakistan ve beşe yakın nükleer bombasıyla Güney Afrika izliyor.

Bütün bunların sonunda Japonya'nın yerle bir olmuş şehirlerinin enkaz görüntüleri arasında çok geç kalmışlığın pişmanlığıyla hatasını ve özrünü ifade eden Einstein, önemli bir hakikati nükteli bir dille şöyle dillendiriyor: “3. Dünya Savaşı'nın hangi silahlarla yapılacağını bilemem ama bir hususta eminim ki, 4. Dünya Savaşı taşlar ve sopalarla yapılacaktır.”

KIYAMET NASIL KOPAR?

GÖZ ÖNÜNDE BİR FRANSIZ İNADI VE MADALYONUN DİĞER YÜZÜ

Üzerinde hararetli tartışmalar yapılan Fransa'nın Pasifik'teki nükleer denemeleri, belirli aralıklarla gündemin kalbine oturtuluyor. Zaman içerisinde sebep olacağı ürkütücü etkileriyle de hiç düşmeyecek gibi. 1977'de okyanusun ortasında kapalı, büyük bir alan olan ve Mururoa Atolü adı verilen bölgede başlayan denemeler, oluşan tehlikeli çöküntüler ve dünyanın tepkisi üzerine 1980'den sonra daha derinlere kaydırıldı. Burası milyonlarca yıl önce sönmüş büyük bir volkanın bazalt yüzeyiydi. Kimi bilim adamları bazaltlarda büyük tehlikenin söz konusu olduğunu söylerken, bazıları hadiseye daha cesur (!) yaklaşarak tehlikenin abartıldığını düşünüyorlar. Ancak hepsinin hemfikir olduğu gerçek şu: Nükleer patlamalar, tamamen kontrol altına alınması imkânsız, olağanüstü enerjinin açığa çıkmasına vesile olmakta, yüksek sıcaklık ve radyoaktif yayılım anlamına gelmekte... Leeds Üniversitesi'nden nükleer patlamalar sismologu Doktor Roger Clark, Amerika Birleşik Devletleri'nin 1970'li yıllarda Nevada çölünde yaptığı yeraltı nükleer denemelerinde oluşan nükleer sızıntıyı, alınan onca önleme rağmen izole edemediklerine dikkat çekiyor. Ve ekliyor: "Patlamalarda oluşacak yüksek sıcaklık, yapısı kireç taşından oluşan mercan kayalarını çok hızlı buharlaştırabilir. Bu durumda büyük miktarlarda karbondioksit gazı oluşacaktır. Eğer Nevada çölünde olduğu gibi malzeme bu gazın yol açtığı aşırı gerilim altında kalırsa, üstteki zemin de infilak eder."³⁸ Oluşabilecek büyük göçükler, suların önce içeri çekilmesine, sonra geri püskürtülmesine ve bu şekilde de dev dalgalar oluşmasına sebebiyet verecektir. Ya oluşabilecek nükleer sızıntısının, okyanus

38 Ruhunu Arayan Bilim, Altın Burç Yay.

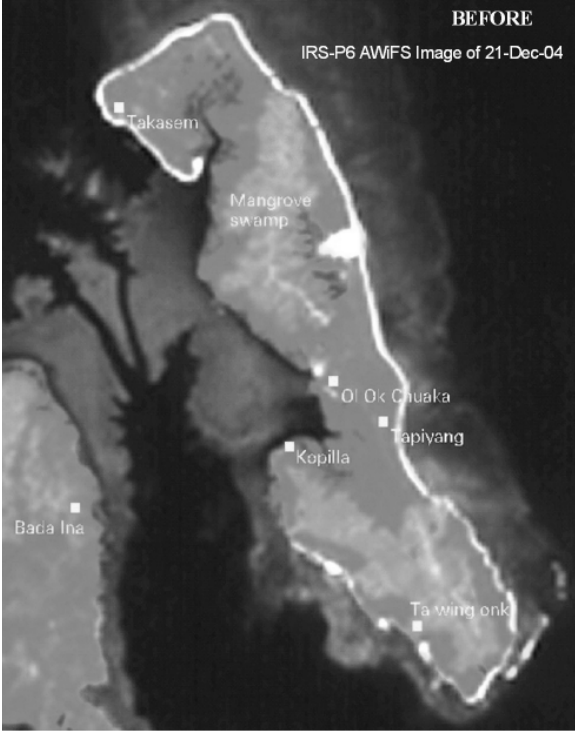
ekosistemine vereceği zincirleme zarar?... Bunlar, tahmin dahi edilemeyecek üzücü felaketlerle neticelenebilir. Bize göre dile getirilmeyen bir ihtimal daha var: Bir düşünce adımı daha ileri gidelim. Kırılmaz denilen bazaltlar, bu denli büyük patlamalara dayanamayıp infilak eder, dünyanın merkezi milyonlarca yıl önce 'Chixulub'ın sebep olduğu tahrip sonrasında yaptığı gibi içini bir döker ve cehennemî hararetini bir kusarsa... Aksini kim garanti edebilir ki? Zaten denemelerin fay hatlarını tetiklediği ve deprem meydana getirdiği kabul edilen bir olgu. Hatta Amerika ve Rusya gibi büyük devletlerin yer sarsıntıları yapacak özel silahlar üzerinde çalışıldığı da bir sır değil artık.

Kırılma noktası: 26 Aralık 2004. Hint Okyanusu zemini, Güney Doğu Asya şeridinde yakın bir bölgede, dayanılmaz acılarla kıvranırcasına çatırıyor, içeri çekiliyor ve çektiğini geri kusuyordu. Ve tarihler 26 Aralık 2004'ü gösterirken, dünya bir felakete şahit oluyordu. Hint Okyanusu zemininde 9.2 büyüklüğünde korkunç bir deprem ve depremin sebep olduğu tsunami, dokuz Güneydoğu Asya ve bazı Afrika ülkelerini vurdu. Tsunami özellikle Endonezya, Srilanka, Tayland ve Hindistan'da etkili oldu. Sadece Endonezya'da 126 binin üzerinde insan hayatını kaybederken, 93 binden fazla kişi de kayboldu.

Güneydoğu Asya'yı vuran ve çağın en büyük tsunami felaketi olarak değerlendirilen bu âfette, kayıplarla birlikte 400 binin üzerinde insanın öldüğü tahmin ediliyor. Peki, tsunami nasıl oluştu? Din âlimlerinin ifade ettiği gibi bu felaket, insanı insan yapan değerlerin organize bir şekilde yerle bir edildiği ihtiyar dünyamızda, insanları titremeye ve kendilerine gelmeye çağıran ilahî bir ikaz mıydı? Depremin meydana gelmesinde, daha yerinde ifadesiyle bu denli şiddeti büyük bir depremin oluşmasında, sebepler bakımından insan elinin katkısı nedir? Sorular, kuşuklar, komplolar...

Trinkat, Nicobar islands

Tsunami, 26 December 2004

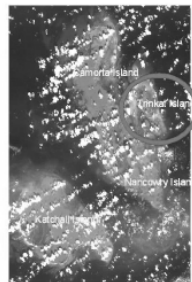
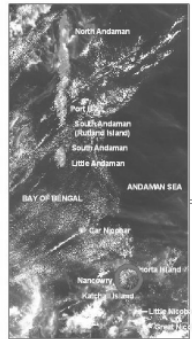
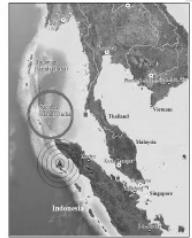
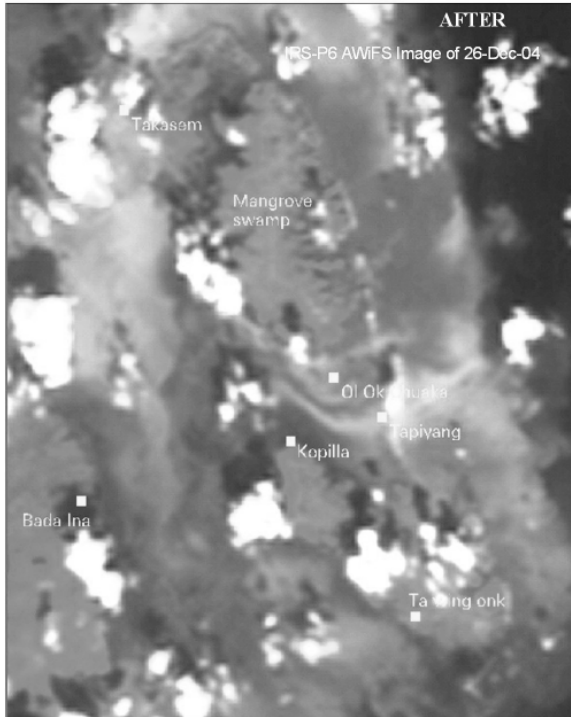

The International Charter on Space and Major Disasters aims at providing a unified system of space data acquisition and delivery to those affected by natural or man-made disasters through authorized users. Since 1 July 2003 the Charter is available to support the United Nations with satellite imagery. Please contact the UN Office for Outer Space Affairs for further information (www.unoos.org)

This « map » was produced for the UNOSAT project headed by UNTAR and executed by UNOPS. UNOSAT is a UN-private consortium providing satellite imagery and related geographic information to UN humanitarian and development agencies and their implementing partners. Please see www.unosat.org for additional information.

The depiction and use of boundaries, geographic names and related data shown here are not warranted to be error free nor do they necessarily imply official endorsement or acceptance by the United Nations.

Tsunami'den Önce

5 Kilometers
(approximately)

Note: Data provided is not an accurate map but only serves if you ground truth the images provided courtesy of National Remote Sensing Agency

Disaster type: **Tsunami and Earthquake**

Disaster date: **26 December 2004**

Data source: **National Remote Sensing Agency**

Sensor: **IRS-P6 AWIFS images of 21 Dec and 26 Dec 2004**

Produced on **2 January 2005**

Tsunami'den Sonra

Bir yıl sonra, yani 26 Aralık 2005. İnsanlar hâlâ şokta ve bu felaketin nasıl oluştuğunu hâlâ anlayabilmiş değiller. Tsunami, yıl dönümünde haber programlarının da bir numaralı malzemesi. Felaketin canlı şahitlerinden birine kamera çevriliyor, o da hissettiklerini bir cümlede özetliyor: “Bir tsunami neticesinde aklın alamayacağı, hayal dahi edemeyeceğimiz en kötü ihtimal gerçekleşti.” Ve felaketin yıl dönümünde yüzlerde belirgin bir hüznün hâkim. Konuşmalar ise teslimiyet- korku karışımı bir ruh haletini yansıtıyor. Felaket anını kaydetmiş kamera görüntülerindeki insan manzaraları ise aciziyeti bir kez daha tescillemiş oluyor.

Bilhassa bölge insanı ve bütün dünya, okyanusta oluşan ufak bir sarsıntıda bile akıl almaz bir dehşete kapılıyor. Bu, cinnet sınırlarına varan korku gösteriyor ki tsunami daha bitmedi; şok eden, önüne aldığı kapıp götüren dev dalgaları zihinlere çarpmaya devam ediyor. Alman dokümantasyon kuruluşu ARD'nin “Panorama”sında ve Mısır'da haftalık bir dergide ortaya konan düşünceler, bazı devletleri zor durumda bırakacak ağır sorular içeriyor. “Al Osboa” dergisi Hindistan'ın Pakistan'la giriştiği ateşli nükleer bomba yarışının aslında beşeriyeti yok etme yarışına dönüştüğünü ifade ediyor. İddialara göre, tâ 1992'lerden itibaren başta İngiltere ve Türkiye olmak üzere birçok devlet, Hint Okyanusu'nda “The Fire Belt”, yani “Ateş Kemerini” olarak meşhur bölgede nükleer denemelerin yapılmaması yönünde baskı yaptılar. Ne var ki bu işin hamisi Amerika, İsrail de çalışma ekibinin bir parçası olunca tepkiler kuru gürültüden öteye geçemiyor. Zira tepkisi ses getirebilecek gelişmiş ülkeler de bu hususta geri kalmıyorlar. Avrupa Birliği'nin kurucu üyelerinden Fransa, Pasifik'teki denemelerinden dolayı tescilli. Rusya desenz; bilhassa komşu ülkeler ve dünya hâlâ Çernobil kazasının acı sonuçlarını ağır bir şekilde yaşıyor. Çin? Bu yarıştan geri kalmamak için var gücüyle

çalıyor. Bu çetrefilli durum Hazreti İsa döneminde taşlanarak ölüm cezasına çarptırılan birisinin son arzusunu hatıra getiriyor: “Bana ilk taşı atacak olan kişi günahsız olsun!” Tarih bir kez daha tekerrür ediyor...

“The Fire Belt” denilen bölgenin, kırılğan fay hatlarının bulunduğu önemli bir deprem bölgesi olduğu, zaten bilinen bir gerçek. Deprem bakımından tehlikeli bu mıntıkanın bir etkiye maruz kalmadan zaten hareket halinde olduğu da biliniyor. Peki, bütün bunlara rağmen her biri yaklaşık 1000 ton TNT (Tri Nitro Toluen) patlamasına denk, tahrip gücü son derece yüksek nükleer denemeler neden yapılıyor? Üzerine özel kıyafetler giyip, kendini garantiye almış birinin masum ve korunmasız olan insanların bulunduğu bir yerde kocaman bir arı kovanına çomak sokması ne düşündürür? Bağlantıyı kurabilirsiniz: Korkunç tsunaminin yaşanmasına vesile olan deprem 1000 atom bombası patlamasına denk şiddette ve tahmin edebileceğiniz gibi meşhur bölgede cereyan ediyor: “The Fre Belt...”³⁹ Al Osboa yazarı, depremin tam da ateş çemberinde meydana geldiğini vurguluyor!.. (Natural Disaster: TSUNAMİ/ The real tsunami scandal) Acilen yapılması gerekense süper güç Amerika Birleşik Devletleri'nin güçlü devlet keyfiyetine uygun, sağduyulu davranarak bölgedeki çalışmaları askıya alması.

Bilim adamlarının yaptığı iyimser tahminlere göre nükleer silahların, yapım aşaması ve saklanması süresindeki, kalıntıları bile 250 bin yıl daha dünya yüzeyinde öldürücü özellikte olacak. Olası bir nükleer savaşın sonunu kim tahmin edebilir? Yaratılış safhasında, ‘Chixulub’a hedef gösterilen ve Premiyem dönemde Decca volkanik patlamalarını yaşayan dünyanın o günkü sakinleri

39 Sunday, May 1st, 2005. <http://cgi.stanford.edu/~group-wais/index.php?s=natural+-disaster>

bir felaket yaşadılar. “İçimizdeki beyinsizler”in⁴⁰, bir mütefekkirin ifadesiyle, “bir yumurtasını pişirmek için dünyayı ateşe verebilecek deliler”in fitilini ateşleyeceği nükleer bir savaşın sonu ihtimal ki kıyamet olurdu. İnsanoglunun bir daha ayağa kalkamamacasına intiharı... Cahilce ve zalimce...

“İnsan cidden çok zalim ve cahildir.”⁴¹

KÜÇÜK VE BÜYÜK KIYAMET...

Kıyametin kopacağı hususunda hiç kimsenin tereddüdü yoktur. Hatta günümüzün müspet ilmi ve ilim adamları da bu mevzuda ittifak halindedirler. Ancak onlar bu gerçeği çok uzun bir zaman sonra beklemektedirler. Hâlbuki fevkalâde hadiseler o kadar çoktur ki, bunlardan birisiyle kıyamet kopabilir.

Mesela bidayette dünyadan koptuğu kabul edilen “ay” neticede anasının sinesine dönmek istese dünya, atomik kanunlar içinde müthiş bir infilaka maruz kalır... Ve kıyamet kopuverir. Veyahut bir kuyruklu yıldız gelip küre-i arza çarpıp kıyameti koparabilir. Veya yanlış bir atom denemesi bu kıyametin kopmasına sebep olabilir. Zahirî sebep ne olursa olsun bütün bunların ardında sebepleri elinde tutan Zât, sûra üfleme emrini verecek ve kıyameti koparacaktır.⁴²

Önemli olan, kıyametin sebeplerinden birisi olmamak. Şairin dediği gibi: “Bâki kalan kubbede hoş bir sadâ imiş” (Bakî)

Nasrettin Hoca’ya sormuşlar, kıyamet ne zaman kopacak diye... “Ne zaman olacak; hanım ölünce küçük, ben ölünce büyük kıyamet kopacak.” demiş. Kendi kıyametimiz kopmadan,

40 A'râf: 7/155

41 Ahzâb: 33/72

42 Ölüm Ötesi ve Hayat, s. 20-21, Nil Yayınları

küçük-büyük, güzellik adına ne yapsak yerindedir. Unutmayalım: “Zerre ağırlığınca hayır yapan onu bulur. Zerre ağırlığınca şer yapan onu bulur.”⁴³ Bir karıncayı dahi bilerek ve haksız yere incitmenin cezası hem bu dünyada hem de öte dünyada çekelecektir. Çünkü ekosistem içerisinde onun da vazifeleri vardır. Herhangi bir canlıya verilen haksız bir zarar bütün canlılara verilmiş sayılır.

43 Zilzâl: 99/7-8.

E- ASLOLAN YARDIMLAŞMADIR

Şu muhteşem kâinat kitabındaki âhenk, eşyânın birbirine destek olması ve birbiriyle baş başa, omuz omuza vererek bir bütün teşkil etmesiyle devam etmekte; her türlü yıkılım ve tahrip ise birbirine zıt akımların çarpışmasından meydana gelmektedir. (M. F. Gülen)

Halim Bey, çalışmayı son sayfasına kadar zevkle okudu. Saatler gece yarısını çoktan geçmişti. Çalışmayı dikkatlice aldığı yere geri koydu. Akşam konuşacaklarını düşünerek belli belirsiz tebesüm etti. Yavrularına baktı, üzerlerini kontrol etti ve yatak odasına yöneldi. Uykulu ve yorgun hâliyle yürürken birden Vuslat Hanım aklına geldi. Halim Bey kitap çalışmasını okurken Vuslat Hanım kanepenin üzerinde uyuyakalmıştı. Halim Bey şefkatle seslendi... Koşuşturmayla geçen bir günün ardından, yüzler Rablerine döndü ve samimiyetle yatmadan önce dualar edildi. Daha sonra, yorgunluklar yumuşak yastığa gömüldü. Yeni bir güne, yeniliklerle doğabilmek için, gecenin, ana rahmi gibi sarıp sarmalayan şefkatli kucağına teslim oldular.

BİR GÜN SONRA...

Gün doğmadan tatlı bir koşuşturma başlardı bu evde. Yeryüzüne aydınlık taşıyan güneşle yarışır gibiydiler. Yine en evvel Halim Bey kalkmış, dudağında tatlı nağmelerle ev ahalisini kaldırmaya çalışıyordu. Vuslat Hanım, telaşıyla doğrulduğu gibi saate baktı. Güneşin doğmasına aşağı yukarı yarım saat vardı. İçinden “Ben ne zaman uyuyakaldım acaba?” dedi ve gece olanları hatırlamaya çalıştı. Halim Bey yazıları okurken uyuyakaldığını hatırladı. Sonra Halim Bey’e yaklaşarak tebessümle seslendi:

- Yine en erken uyanan sensin. Gece uyuyakalmışım kusura bakma.

- Estağfurullah, ne kusuru... Okurken sesim ninni gibi geldi galiba; uyandırmaya kıyamadım da...

- Yazıları merak ediyorum ama...

- Eee, kitap olana kadar sabredeceksin artık.

Konuşmaları işiten çocuklar misafir odasına koştular. Anne baba, hemen konuyu değiştirdi. Çocukların soru sormasına fırsat vermeden,

- Canım yavrularım nasıllarmış bakalım?

Önce Talha babasının boynuna atıldı, hasretle kucaklaştılar. Babasının boynunu yakalamıştı artık.

- Sana bir sürprizimiz var...

Gül de babasıyla hasret giderirken kardeşine manalı baktı ve:

- *Sabreden derviş,*

Muradına ermiş.

Sabredemeyen Talha yine ağzından kaçırırvermiş, dedi ve devam etti:

- Yani beni bile şair ettin sevgili kardeşim; helal olsun sana.

Talha ablasının kıvrak zekâsını ve hazır cevaplılığını bildiği için her zamanki gibi alttan almayı tercih etti. Artık büyümüş ve geçen süre zarfında birçok kitap okumuştur.

- Sevgili ablacığım diyerek söze başladı.

- Haberin asıl kısmını sana sakladım. Bir nevi takdimcilik yaptım senin için. Hani assolistler takdim edilir ve en son gelirler ya...

Hep beraber gülüştüler. Halim Bey ise, iki kardeş tatlı tatlı atışırken çantasını almış içerisinden bir şeyler çıkarmıştı. Hâliyle dikkatler o yöne odaklandı ve bir sessizlik oldu.

- Yavrularım, sürprizinizi çok merak ediyorum. Önce hediyelerinizi alın bakalım. Sonra hazırladığınız sürprize bakarız.

- Babamız bir tanedir. Teşekkür ederiz.

- Babacığım müsaadeniz olursa, biz kardeşimle hediyemizi akşam görmenizi istiyoruz.

“Akşama kadar beni meraklan çatlatmaya niyetiniz var galiba.” diyen babalarının pek de merak ediyor gibi görünmeyişi çocukların gözlerinden kaçmamıştı. Babalarının konuşurkenki rahat hali ve tebessümü kendini ele veriyordu. Babalarının her zamanki meraklı hâlinin tezahürü jest ve mimiklerinden eser yoktu. Ama üstünde durmadılar, belki babaları çok yorgundu.

Yemekler yenmiş, bergamot aromalı mis kokulu çaylar, ince belli, sırmalı bardaklara dökülmüştü bile. Bu huzur dolu evde, çayların yapılışında bile bir titizlik ve usûl vardı. Önceleri Halim Bey'in yaptığı “harmanlama” işini artık Talha sürdürüyordu. En kalitelisinden siyah Rize çayı, en güzelinden Seylan çayı, bir miktar da bergamot çay alınır, belli bir ölçü dahilinde, bir güzel karıştırılır... Harmanlama denilince ailede bu anlaşılırdı. Halim Bey: “Güzel çay için en önemli şey kaliteli su, sonra da usûlüne göre harmanlanmış çaydır.” derdi. Talha çok küçük yaşlardan itibaren babasını harmanlama yaparken dikkatlice takip ederdi. Delikanlı olunca bu vazifeyi artık Talha devralmıştı. Devir-teslim işlemi sade bir törenle gerçekleştirilmiş; Halim Bey o akşam, yani harmanlama işinin Talha'ya devri akşamı çocuklara dönerek: “Yavrularım, kâinata yaratılan her şey kusursuz ve ince sanatlarla bezenmiştir. Bitkilerden hayvanlara, canlılardan cansızlara, yeryüzünden uzaya kadar her şey göze hoş görünür. Mesela insan bedenini ele alalım; kasların kemiklerle bir bütünlük içerisinde çalışması, göz, kulak, burun, el, ayak gibi bütün organlarımızın işleyişinde kusur görülmez. Yani, ‘Şurası şöyle olsaydı daha güzel olurdu.’ diyeceğiniz bir durum söz konusu değildir. Kâinata sızan işleyişi, bir bulmaca çözme keyfiyeti içerisinde anlamaya çalışırken şahsî yaşantımızla ilgili ipuçlarını da elde ederiz. Kâinat kitabını

ilimlerin diliyle okur, Kur'ân-ı Kerim ve Peygamber Efendimiz'in hayatının ve hadis-i şeriflerinin açtığı geniş tefekkür caddesiyle, okuduklarımızdan en doğru neticeyi bulmaya çalışırız. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) işlerimizi yaparken dikkate almamız gereken inceliği şöyle işaretliyor: 'Elbette Yüce Allah sanatkâr kulumu sever.'⁴⁴ Dolayısıyla yaptığımız her işi, takatimizin sınırlarını zorlayarak, bilgi ve beceri kabiliyetimizin bütün özelliklerini sergileyerek icra etmeliyiz. Mesela, bundan sonra harmanlama işlemini Talha Efendi gerçekleştirecek. Çaylar birbirine karışırken o da âdeta bir demet çay filizi gibi onlarla birlikte karışacak. Sonra çayı demlerken demliğe, becerisiyle birlikte sevgisini de katacak. Bu durum yani, yaptığımız işlerde sanatkâr inceliğini gözetme hususiyeti bizde bir hayat örgüsü hâlini aldığında, işte o zaman gönül sultanlarının buyurduğu gibi, Allah ahlâkıyla ahlâklanmış oluruz." dedi. Görülen o ki, dedelerimizin 'taahşidat' dediği, bir şeyin önemini kavratmak için yapılan tembih yerini bulmuştu. Talha bu konuşmadan sonra ev ödevlerine, konuşmasına, tavır ve davranışlarına daha da dikkat eder olmuştu. Tabii, harmanlanma ve çay demleme görevini yerine getirirken de öyleydi.

Akşam, eskitme ceviz ağacından kitaplığın olduğu misafir odasında yine herkes kendi yerini almıştı. Halim Bey'in, özlenmiş, beklenmiş olmanın keyfi içerisinde neşesi daha da yerine geldi. Hangi baba neşeyle dolmazdı ki böyle bir manzara karşısında... Talha tam babasının önündeki büyük sehpanın hemen dibine sandalyesini çekmiş; iri gözlerle bir babasına bir annesine bakıyordu. Gül ise, elinde büyük bir klasörle en münasip zamanı bekliyordu. Vuslat Hanım da gelince, güzel aile tablosu tamamlanmış oldu. O içeriye girince çocuklar, sevgili annelerini yanları-

44 Acluni, Keşfü'l Hafâ, 2, 323

na davet etmede yarıştılar. Talha, bir koltuğu kaptığı gibi yanına çekiyor; Gül ise kanepede kenara kayıp en rahat, köşeli yeri anesine gösteriyordu. Vuslat Hanım, biricik çocuklarının bu güzel davranışlarından dolayı duyduğu memnuniyeti yanlarından geçerken tatlı gülümseyişi ve jestleriyle ifade ediyor, Halim Bey'in sağındaki koltuğa oturuyordu. Halim Bey, evin annesi gelmeden hiçbir şeye başlamazdı. Hanımı gelince, âşına oldukları şekilde birbirlerine sevgi ve saygıyla baktılar. Çocuklar bu sahneye bayılırlardı. Anne ve babalarını böyle huzurlu görmek şu hayatın en güzel şeylerinden biri olsa gerekti. Bu arada Gül ve Talha da birbirlerine göz ucuyla baktılar ve Gül sözü aldı:

- Babacığım, hani hatırlar mısın, yıllar önce bir akşam, haber programı seyrederken korkunç bir orman yangını haberi aktarılıyordu televizyonda. Tabii, çok üzülmüştük.

- Evet, kızım, sonrasında bir ağaç dikmiştik.

- O akşam ayrıca ağaçların hayatımıza kattığı değerlerden, tabiiatta her şeyin yekvücut bir yapının azaları gibi birbirlerine bağlı olduklarından bahsetmiş, ormanların faydalarını öğrenmiştik. Hatta senin anlattıklarından kardeşim bir ödev yapmış; ben de bir sunum hazırlamıştım. Tebrik almış, takdir görmüştük öğretmenlerimizden. Mutluluktan havalara uçmuştuk. Yaptığımız güzel bir iş neticesinde böylesine takdir görmek bizi daha da motive etmiş, bu konulardaki merakımızı kamçılarmış ve ilgimizi kat kat artırmıştı. Biz kardeşimle o akşamdan sonra bu çerçevede; yani çevre, ekoloji, ekosistem konularına iyice yoğunlaştık.

- Okulda bu konudaki sosyal faaliyetlerimizi biliyorsunuz zaten, diye devam etti Talha. Öğretmenlerimizin teşvikleriyle çevre kulübü kurduk, ablam başkan, ben de yardımcısı olmuştum hani...

- Ne yardımcı ama, diyerek ve sevgiyle bakarak gülümsedi Gül, kardeşine. Talha da ona tatlı bir gülücükle karşılık verince huzur daha bir arttı gönüllerde ve aynı anda tatlı tebessümler yayıldı yüzlerden. Halim Bey, merakla sonucu bekler bir edayla gözlerini açtı. Gül devam etti:

- Hatta, üniversitede bölüm seçimi yaparken o akşamki duygularımın çok etkisi oldu. Biz kardeşimle o zamandan beri okuduğumuz ve ailede, köyde, ormanlarda, yaylalarda edindiğimiz bilgi ve tecrübeleri bir çalışma hâlinde kitaplaştırmak istedik. Bu çalışmayı şimdiye kadar sizden sakladık ki sürprizin güzelliğini sonunda beraberce yaşayabilelim. Okuldan hocam bana yardımcı oldu; bir yayınevine çalışmayı gösterdik ve çok beğendiler. İnşallah en kısa zamanda basacaklarını söylediler. Bu akşam, annem ve seninle istişare eder hem eksiklerimiz varsa onları gideririz hem de bu güzelliği beraberce paylaşırız diye düşündük, dedi ve klasörü babasına uzattı. Talha da aynı klasörden bir diğerini annesine verdi. Halim Bey ve Vuslat Hanım, bu arada çok duygulandılar. Çocuklarını bir daha sevgiyle parıldayan bakışlarla süzdüler, okşadılar. Vuslat Hanım'ın göz pınarlarından çıkan birkaç damla sevinç gözyaşı teninde yuvarlanarak dizlerine düştü, önce yerde bir damlacık iz bıraktı ve kısa sürede buharlaştı. Halim Bey hayat arkadaşına bakarak:

- Seni gidi sulugöz; beni de ağlatacaksın, dedi. Vuslat Hanım kendini toparladı, beyine dönüp tebessüm ederek:

- Sanki sen sulugöz değilsin, diye karşılık verdi. Doğrusu Halim Bey de sulugöz bir insandı. Yüreği sevgi ve gönül merhamet dolu biri, içindeki duyguları ancak gözyaşlarıyla ifade edebilirdi. Çocuklar; başlarında kuş varmış da hemen uçacakmış gibi kımıldamadan, bakışlarıyla bu manzaranın resmini çekiyor, doyum-suz bir mutluluk tablosu olarak içlerinde hapsediyorlardı âdeta. Tıl-

sım bozulmasın diye çit çıkarmamaya çalışıyorlardı. Halim Bey, duygularına hâkim olmaya çalışarak devam etti:

- Yavrularım, affınıza sığınarak bir şeyi itiraf etmek istiyorum. Saklı şeyleri bulmaktaki kabiliyetimi biliyorsunuz, Hak vergisi, neylersin... Gizli şeyler yerlerini bana fısıldarlar âdeta...

- Rahmetli babaannemiz anlatırdı, bu konudaki maharetini biliyoruz babacığım. Küçük bir çocukken şekerler, börekler, çörekler, kısaca dibe köşeye, nereye saklanırsa saklansın senin elinden kurtulamazmış, dedi Gül. İki kardeş babalarının, cümlesinin devamında söyleyeceğini anlamış edayla baktılar. Halim Bey'in, sanki 5-6 yaşlarında o küçüklük zamanlarına dönmüş gibi gözleri parladı; bir an, tatlı, afacan bir çocuk edasına büründü. Sonra da "Hey gidi günler..." diyerek iç geçirdi. Ancak bu iç geçirmede bir pişmanlık, "Keşke!" veya geçmişe dönüp mazinin gül bahçelerinde dolaşma hırsı sezilmiyordu; sadece geçip giden güzel günlerin yâd edilmesiydi bu "Hey gidi günler" sedası.

- Çocuklar, gece geç vakitte eve gelir gelmez hasretten kendimi odalarınızda buldum. Eski bir alışkanlık işte; Gül'ün dolabına şöyle bir bakarken dosya gözüme ilişti. Elime alıp içindekilere şöyle bir göz atmam yetti. Her kitap beni heyecanlandırmaz bilirsiniz. Ömür kısa, öğrenecek doğru ve güzel bilgilerse çok fazla. Bütün bunların yanında zekânın ve hafızanın da kapasitesi dik-kate alınacak olursa her şeyi okumak doğru gelmiyor bana. Şöyle bir göz atarken, cazibesine kapılıp, yıldızların etrafında dönen peykler gibi yazıların yörüngesine girmiş buldum kendimi. Anneniz şahittir, birkaç lokma yer yemez okumaya başladık, bitirmeden bırakamadık. Gerçi anneniz son kısımları bir başka boyuttan takip etti ama zararı yok.

Bu güzel sözler, çocukların gönlünü etmeye yetti de arttı bile. Çünkü, babalarına bir yazıyı beğendirmek öyle kolay bir iş değil-

di. Hele de ekoloji, ekosistem gibi özel ilgi alanına giren konular-
da çok zordu. Yaptıkları çalışmayı bulmuştu babaları. Babalarının
yine bir adım önde olduğunu görüyordu çocuklar. Halim Bey
devam etti:

- Eser çok güzel olmuş. Ellerinize ve gönlünüze sağlık.
- Hiç eksik görmedin mi babacığım, diye atıldı Talha.

Halim Bey şefkatle gülümsedi.

- Kusur insanlara mahsus, insan elinden çıkıp da kusursuz
bir şey var mı dünyada? Ancak ele aldığınız konuları göz ka-
maştıran bir dantelâ gibi işlemişsiniz. Okunan bir yazı insanın
zihninde ve gönlünde yeni menfezlere, yepyeni ilham ve tefek-
kür koridorlarına yol açıyorsa işte o yazı kusursuz sayılır; her ne
kadar eksiği varsa da. Bu çalışmanız da öyle. Çevre konusuna
ciddiden geniş bir çerçeveden bakış var eserde. İlmî, dinî, sosyo-
lojik ve psikolojik açılardan bakılmış bize emanet edilen çev-
remize. Bu çalışma zihnimde, ekolojiyle alâkalı başka konuları
çağrıştırdı. Çalışmada çevreyi tahrip ve oluşan olumsuzluklar
enfes bir üslupla ortaya konulmuş. Ama ekoloji ve ekosistem-
deki mucizevî hiyerarşi ve birlikte yaşam konusu var. Her şey
yolunda gittiği için insanlar farkında değiller. Tabir yerindeyse,
ne zaman insan, yanlış bir adım atıp mükemmellik içerisinde
işleyen ekolojik çarklardan birine sakar parmağını soksa, işler
ters gitmeye başlıyor ve “Ben nerede yanlış yaptım?” nakaratını
tekrarlıyor... Siz kitabınızda tam bu noktaya parmak basmış-
sınız. Çok güzel ve yerinde olmuş. Ancak size yeni bir vazife
çıkış oluyor: Dünya’da ve buna bağlı olarak bütün kâinatta
mükemmel nizam ve intizamın nasıl işletildiği... Yaşadığımız
dünyanın nasıl bir “yardımlaşma dünyası” olduğunu, varlıkların
ahenkli sesinden verebilirsiniz. Deniz, göl, orman gibi değişik
ekosistemlerde hayatın yardımlaşma ve dayanışma şeklinde na-

sıl devam ettiğini bir bütünlük hâlinde işleyebilirsiniz. Bu kitabın çerçevesi kendi içerisinde güzel örgülenmiş. Çevre konusunda bir seri çalışmanın, tabir caiz ise 'besmelesi' olsun bu çalışma. Bundan sonraki çalışmanızda bahsettiğim konular olursa, çok faydalı ve kapsamlı bir eser ortaya çıkmış olur.

- İkinci kitabın ismini buldum bile, diyerek heyecanını ortaya koydu Talha. Kitabın adı: "Varlığın Ahenkli Sesi"

- Harikulâde, diye duygularını ortaya koydu Vuslat Hanım. Gül ise, babasının takdîrî bakışları arasında bir başka teklif ortaya attı:

- Benim düşündüğüm isim: "Yardımlaşma Dünyası" Yani kardeşim "Varlığın Ahenkli Sesi" çalışması ile geniş bir perspektifte varlıklar arası akıl almaz ilişkiyi araştırırken ben de daha dar çerçevede Mutual, Kommensal ve Parazitik hayatları mercek altına almaya gayret ederim inşallah. Tabii sizin yardımlarınızla...

- Mükemmel. İstişarenin gözünü seveyim... Allah, yepyeni, taptaze fikir ve ilham koridorları açıyor istişareyle, dedi ve devam etti Halim Bey:

- Biliyorsunuz, kâinatta her şey birbiriyle ilgili. Mesela, Newton'un keşfettiği "Evrensel Çekim Kanunları" kendilerine özgü dilleriyle şunu söylüyor: Kâinatta kütle anlamında her şey birbirini çekiyor. Ancak bu çekim, kütleyle doğru orantılı. Yani, Güneş, Dünya ve Ay gibi büyük kütleli cisimlerin çekim kuvvetleri bir insan, elma veya çakıl taşının çekim kuvvetinden çok daha fazla. Altını çizerek tekrar ediyorum: Her şey her şeyi çekiyor. Varlıklar arasında bu bağ, biyolojik manada da vardır, başka alanlarda da. Ekoloji ve ekosistem bilimleri de canlı varlıklar ve çevreleriyle bu biyolojik bağı inceler.

Gül, mutualizm gibi "Ortak Yaşam" formlarından bahsetti.

- 1870 yılında Thomas Belt isimli bilim adamı tarafından keşfedilen bir tür akasya ağacıyla karıncaların ince ilişkisi bilim dünyasında herkesi şaşırtmıştı. Varlığa evrim ve tekâmül gözlüğüyle bakıldığında, bu durumun izahı yoktu. Bilim adamının anlattıklarına göre olay şöyle gelişmiş: İlk bakışta, konakçı karıncaların akasyayı sömürdükleri zannedilmiş ve tekâmül basamaklarının birinde bir hata oluşmuş olabileceği düşünülmüş. Çünkü işgâlcı karıncalar - ilk bakışta öyle düşünüldüğü için işgâlcı olarak nitelenmişler- ağacın yaprak ve nektarını yemenin yanında yuvalarını yapmak için gövdeyi kemiriyor ve sapları oyuyorlar. Ancak meseleye yakından bakıldığında bu enteresan durumun, kâinattaki sayısız harika icatlardan yalnızca biri olduğu hayret ve hayranlıkla anlaşılıyor. Gerçi evrimi savunanlar yine farklı bir açıklama getiriyor; ama nafiye, güneş balçıkla sıvanmıyor. Hakikat gün gibi aşikâr.

- Nasıl bir ilişki babacığım, diye babasına dönerek büyük bir heyecanla söze atıldı Talha.

- Evet... Bu tür akasyalarda "Beltian Yapıları" adı verilen özelleşmiş organlar vardır. Beltian yapılar, bu akasya türüne Yaradan'ın armağan ettiği diğer yapraklara göre protein bakımından oldukça zengin, sarı renkli özel yapraklardır. Kör tesadüfün zerresinin bile karışamayacağı bu ilginç hakikatin bir düşündürücü yanı da sarı yapraklardaki proteinin tam da ağacı mesken edinen bu karıncalara mahsus olduğudur. Tabir caiz ise tam ağızlarına layık, vücut hücrelerinin ihtiyaç duydukları gıdayı birebir içermesi konusudur. Yapılan detaylı araştırmalar karıncanın akasyaya, akasyanın da karıncaya ihtiyaç duyduğunu gösteriyor. Karıncalar, akasyayı bitki yiyen böceklerden, otlayan koyun, keçi gibi memelilerden korumakla görevlendirilmişlerdir. Sarmaşık gibi ağacı çepeçevre saran sarımsık bitkilerin zararını önlemenin yanında, misafir olduğu akasyaya gölge yapan komşu ağaçların yapraklarını dökerler. Bu

arada Beltian yapraklarda, kendileri için düşünülmüş, ayarlanmış hazır sofradan afiyetle beslenirler.

- Müthiş, müthiş! Sen ne güzel, ne kudretli ve ne hikmetlisin ya Rabbi. Bizi kendine değişik yollarla ama hep tatlı sürprizlerle tanıtıyorsun. Bu ince hakikati şair ne güzel ifade etmiş:

Seni aramam için beni uzağa attın!

Âlemi benim, beni kendin için yarattın!

(1972) Necip Fazıl KISAKÜREK

KUDDÛS İSMİ VE TEMİZLİK DÜNYASI

Vuslat Hanım, sözünü bitirdikten sonra derin bir nefes aldı. Sessizliği fırsat bilen Talha babasına dönerek söz aldı:

- Babacığım müsaadeniz olursa bir örnek de ben vermek istiyorum. Tabiatıta öyle mükemmel bir döngü var ki, malumunuz, canlı organizmalara ait organik maddeler toprağa düşer düşmez bir başka canlı çeşidi, saprofit; yani, çürükçül bakteri ve mantarlar iş başı yaparlar. Yavaş yavaş bütün dokularını çürütür, çözer ve toprağa karıştırırlar. Bir nevi görünmez temizlik memurları olarak tabiatı temizlerler. Bu arada organik maddelerin çözünmesinden oluşan maddeler topraktaki bir kısım canlılara gıda olur. Diğer taraftan toprağa gübre olur, toprağın verimliliğini artırır. Bu durum da aslında tabiatdaki her şeyin, uyumlu bir bütününe değişik parçaları olduğunu gösterir. Hiçbir şey israf edilmez tabiatıta. Geçenlerde, biyoloji öğretmenimiz derste bir fikir teatisi, beyin fırtınası yaptırmıştı. Soru şuydu: "Tabiatıta her şey şu hâliyle mükemmel tasarlandığı gibi devam etseydi; bunun yanında sadece topraktaki çözünme işlemi eksik kalsa veya unutulsaydı ne olurdu?" Cevaplarımız tek tek sıralandığında, bizim bilgi ve zekâ

kapasitemize göre oluşan cevaplar hayatı yaşanmaz kılmaya yetti de arttı bile. Cevaplardan birisini söyleyeyim: Dünyada, ölen insanlar çürüyüp toprağa karışmamış olsalardı, şu an yeryüzünde ekilecek toprak kalmazdı. Bir de toprağa düşen onca hayvan, bitki düşünülduğünde saprofit tek hücrelilerin sırtına yüklenen hayatî görevi anlıyoruz. Sadece sonbaharda dökülen yapraklar çürümemiş olsaydı, bilim adamlarınca yapılan hesaplamalara göre, 'bir' yılda Dünya'mızın yüzeyi metrelerce yaprakla dolacaktı.

Talha'nın sözünü bitirmesi üzerine, konuşmadan, defterine sürekli not alan Gül söz aldı:

- Teşekkür ederim kardeşim. Yaprakların topraktaki döngüsüyle ilgili bir yazı okudum. Yaprak dökülmesi ve toprakta çözünmesi o kadar çok incelikler ve hikmetler saklıyor ki, insanın hayranlık duymamasına imkân yok. Ağaçlardan orman tabanına dökülen yapraklar saprofit bakteri ve mantarlar tarafından çürütülerek, yap-

rak dokusunda varolan karbon, azot gibi birçok element toprağa bırakılıyor. Bitkiler nitrojen; yani azotu doğrudan alamadıkları için, yine bir kısım bakterilerce⁴⁵ ki, bunlara azot bağlayıcı bakteriler (syanobacteria) diyoruz, azot bitki köküne bağlanıyor. Yine yardımlaşma dünyasından harika bir örnek. Bakteri, bitkinin sağladığı gıdayla beslenirken, topraktan aldığı azotu kimyevî muamelelerden geçirdikten sonra köke bağlıyor. Tabii burada her şey iyi güzel de bakteri, bitkinin azot ihtiyacını nereden biliyor? Veya bitkiye uygun azot bileşiklerini kim öğretmiş ki önce topraktan alıyor, sonra muameleden geçirip bitkinin köküne bağlıyor. Bunları hikmeti sonsuz bir Yaratan düzenlememiş olsaydı; akılsız, şuursuz tabiat mı, ne olduğu belli olmayan kör tesadüf mü ayarlayacaktı? Dökülen yapraklar, ayrıca toprak yüzeyinde birçok böcek ve mikroorganizma türü için de yuva ve besin kaynağı olarak kullanılıyor. Dökülen yaprakların akarsu ve göl çevresinde oluşturulmuş ekosistemler için de hayatî öneme sahip olduğunu görüyoruz. Sonbaharda dökülen yapraklar rüzgârlarla savrulur ve burada suyun ve bir kısım tek hücreli varlıkların etkisiyle parçalanarak suda besleyici elementler haline dönüşüyorlar. Suda yaşayan planktonlar, algler, balıklar ve diğer omurgasız canlılar bunları yiyerek hayatları için gerekli gıdaları almış oluyorlar...

Cül bunları anlatırken Vuslat Hanım, eskitme ceviz ağacından yapılmış kitaplıktan bir kitap aldı ve bir yeri açtı. Bütün gözler ona yöneldi bir anda. Önce, tatlı bir tebessüm belirdi yüzünde.. Ufak bir açıklama yaptı. Bu konuyu çok iyi bildiği her hâlden belli oluyordu.

- Biraz önce bahsi geçen konular tabiattaki mükemmel temizliğe işaret ediyor. Âdeta görünmez bir el, her an ortalığı silip

45 Sıyanobakterilerden Rhizobium, baklagil köklerinde bolca rastlanan bakteri türüdür.

süpürüyor, mucizevî bir şekilde temizliyor. Evimizdeki ufacık bir odayı bile temizlemekten aciz kalıyoruz bazen. Bir hafta banyo yapmasak “pis koku canavarı” diye mahkemeye dava açarlardı aleyhimize. (Herkes güldü.) Evimiz, sokak ve mahallemiz; hâsılı bütün bir şehrin temizliği ne kadar zor, zahmetli ve maliyetli değil mi? Hâlbuki bizim yaptığımız bu temizlikler kirleri bir araya getirip, belirlediğimiz bir mekânda toplamaktan ibaret. Asıl iş yine yüce Rabbimizin Kuddûs isminin tecellisine, yansımalarına, yani bunların mikroorganizmalar tarafından çözülüp toprağa karıştırılmasına bakıyor. Az önce çok yerinde ifade ettiğiniz gibi aksi durumda Dünya çok az bir zaman diliminde çözünmemiş maddelerle “çöp dünyası” haline gelecekti. Şükürler olsun ki “temizlik dünyası”nda yaşıyoruz. Milyarlarca yıldır bu hizmet hiç aksamadan ve üstelik ücretsiz olarak yerine getiriliyor. Zannediyorum, Dünya’yı kusursuzca var eden Hikmet-i Sonsuz’a, ömrümüz boyunca yalnızca bu açıdan teşekkür edecek olsaydık yine de yeterli olmazdı. Bunun dışındaki nimetlerin sınırsızlığını düşündüğümüzde, yüreğimizde sonsuz bir sevgi ve saygıyla O’nu bir kere daha duyuyor ve hissediyoruz.

Vuslat Hanım’ın gözleri buğulandı, sayfalara bir göz attı ve âdeta ezberine almış olduğu konuya, kitaba bakmaksızın devam etti:

- Zâriyât Suresi’nde, “Yeri de döşeyip düzenledik. Biz ne güzel döşeyiciyiz.”⁴⁶ buyruluyor. Allah’ın Kuddûs isminin yalnızca bir yansıması, tabiattaki temizliğin asıl kaynağına işaret ediyor.

“Bu kâinat ve Dünya küresi, daima işleyen büyük bir fabrika, her vakit dolup boşalır bir han ve bir misafirhanedir. Hâlbuki böyle işlek fabrikalar, hanlar ve misafirhaneler atıklarla, enkazlar-

46 Zâriyât: 51/48.

la, süprüntülerle çok kirleniyorlar, bulaşık oluyorlar ve çürümüş, pis kokulu maddeler her tarafında birikiyorlar. Eğer dikkatlice bakılmazsa ve süpürülüp temizlenmezse, içinde durulmaz; insan onda boğulur.

Hâlbuki bu kâinat fabrikası ve dünya misafirhanesi o derece pak, temiz, kirsiz ve bulaşıksızdır, pis kokulardan o kadar arındırılmıştır ki, lüzumsuz bir şey ve faydasız bir madde bulunmaz. Dünya'nın karasında, denizinde, havasında, hâsılı herhangi bir yerinde tesadüfen kir bulunmaz; gözümüze bir kirlilik çarpsa da çabucak bir değişim makinesine atılır, temizlenir. Peki, kirler yok mu oluyor? Kirler temizlenirken yok edilmez, bu mucizevî değişim makineleriyle yararlı bir hale getirilir ve tabiata faydalı olarak âdeta yeniden doğarlar.

Demek bu fabrikaya bakan Zat, çok iyi bakıyor. Ve bu fabrikanın öyle temizleyici bir sahibi var ki, o koca fabrikayı ve o büyük sarayı her an küçük bir oda gibi süpürtür, temizler ve her şeyi yerli yerine oturtur...⁴⁷

O gece de sohbet, coşkun akan bir nehir gibi aktı, gitti. Tabiatta aslolanın vahşi bir hayat mücadelesi olmadığı ortaya kondu hep. Hakikatte var olan tatlı bir rekabet içerisinde cereyan eden yardımlaşma dünyasının gizemli koridorlarına kapılar açıldı bir bir. Özünde, işleyişinde nizam köpüren bir varlık bestesiydi her şey. Ve bu gençler, tarihe isimlerini altın harflerle yazdırmış İmam Gazali, İmam Şafi, Newton, Einstein gibi bu besteyi seslendirmenin şuuru ve huzuru içerisindeydiler. Gül ve Talha çoktan planlamalarını yapmışlardı; yeni araştırmalarla orijinal yazılar kaleme alacaklar ve bunları kitaplaştıracaklardı.

47 Otuzuncu Lem'a'dan iktibasla...

Bekleyin... Bir gün, kitapçınızda, rafların birinde 'Varlığın Ahenkli Sesi' veya 'Yardımlaşma Dünyası' ile karşılaşsanız hiç şaşırmayın. Çünkü bu gençler, öğrenme ve keşfetme sorumluluğunu üstlenmişlerdi bir kere. Göz kamaştırıcı, insanı kendinden geçirici, harikulâde binbir güzelliğin sergilendiği kâinatın sanat galerisinde, Yüce Sanatkâr'ı tanımanın ve tanıtmanın bir ibadet olduğunu biliyorlardı.

SON SÖZ

Bir dakika oksijensiz kaldığımızda, anlarınız havanın kıymetini. Sadece bir gün aç kalsak; rengârenk meyveler, birbirinden güzel sebzeler film şeridi kareleri gibi birer birer gözümüzün önüne gelir. Hele kavurucu sıcakın, yanmış kumlarla beraber bedenimizi de kavuracağı uçsuz bucaksız bir çölde birkaç saat susuz kalsaydık, bir bardak soğuk suya bütün servetimizi değişmez miydik?

İSTİFADE EDİLEN KAYNAKLAR

Acluni, Keşfü'l Hafâ, 2, 323

Ayet ve Hadislerin Işığında Çevre Ahlâkı, Prof. İ. Canan
Bilim ve Teknik Dergisi, "Hangi Son?", Ekim 2003.

Bilimin Arka Yüzü. Berry Adrian. TÜBİTAK Yayınları, s: 230

Çağ ve Nesil 1 s. 117-118, Nil Yayınları

el-Edebül-Müfred, Cilt 1, Hadis No: 489, sayfa 488

General Biology, William T. Keeton / James L. Gold; Fifth Edition

Hadisler Ansiklopedisi, Prof. İbrahim Canan

Hadisler Ansiklopedisi, Prof. İbrahim Canan

http://www.herkul.org/kiriktesti/index.php?view=article&article_id=89; http://www.herkul.org/kiriktesti/index.php?view=article&article_id=89=106.

Kırık Mızrap, M. Fethullah Gülen, Işık Yayınları

Kısakürek, Necip Fazıl, Büyük Doğu Yayınları, s.42

Kurân-ı Hakîm ve Açıklamalı Meâli, Prof. Suat Yıldırım

M. Fethullah Gülen, Beyan s. 53. Nil Yayınları

M. Fethullah Gülen, Kâinat Mûsikîsi, tr.fgulen.com

Nesai, Hac, 114

New Scientist, 23 Eylül 2003

Ölüm Ötesi ve Hayat s. 20-21 Nil Yayınları

Ruhunu Arayan Bilim/İnsan, Ö. Said Gönüllü; Altın Burç Yayınları

Science, 11 Mart, 25 Mart 2005, 17 Ekim 2003

Son Şahitler, Nesil Yayınları, İstanbul

Sonsuz Nur c. 1, s. 395, Nil Yayınları

Sözler, s. 3 Işık Yayınları

Sunday, May 1st, 2005. <http://cgi.stanford.edu/~group-wais/index.php?s=natural+disaster>

Sunday, May 1st, 2005. <http://cgi.stanford.edu/~group-wais/index.php?s=natural+disaster>

The Day After Trinity, Lancing Lamont, (Bilimin Arka Yüzü, TÜbitak Yayınları'ndan alınmıştır)

The National Security Archive, George Washington University Labrory. www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB162/index.htm

TÜBİTAK, Bilim ve Teknik, Hangi Son, Ekim 2003